

Reetta Kosunen

TAPAHTUMAN RISKIKARTOITUS
- CASE PIPEFEST

Opinnäytetyö
Kajaanin ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma
Tradenomikoulutus
Kevät 2007

**Kajaanin
ammattikorkeakoulu**

OPINNÄYTETYÖ TIIVISTELMÄ

Koulutusala Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	Koulutusohjelma Liiketalouden koulutusohjelma
Tekijä(t) Kosunen Reetta	
Työn nimi Tapahtuman riskikartoitus - Case Pipefest	
Vaihtoehtoiset ammattiopinnot Markkinointi	Ohjaaja(t) Malinen Päivi
	Toimeksiantaja Intotalon Osuuskunta
Aika Kevät 2007	Sivumäärä ja liitteet 65+8
<p>Tiivistelmä</p> <p>Aiheena opinnäytetyössä on tapahtuman riskikartoitus, joka on tehty Vuokatissa vuosittain järjestettävästä Pipefest-tapahtumasta. Työ on tehty toimeksiantona Intotalon Osuuskunnalle keväällä 2007. Pipefest-tapahtuman takana vaikuttaa kaksi yritystä, Intotalon Osuuskunta ja Pohjolan Mylly Oy. Työn tarkoituksena on tuoda esiin tapahtumaan sisältyviä riskejä niin, että tapahtuman vaihtuvat toimihenkilöt osaisivat ottaa riskeihin liittyviä asioita tulevaisuudessa paremmin huomioon.</p> <p>Keskeistä riskienhallinnassa on projektin toimintojen ohjaaminen kokonaisvaltaisesti niin, että riskien toteutuminen on mahdollisimman vähäinen. Monipuolinen riskienhallinta muodostaa yrityksen suojajärjestelmän, joka kattaa yrityksen omaisuuden, henkilöstön, osaamisen ja liikesuhteet. Riskienhallinta merkitsee kokonaisuudessaan systemaattista prosessia, jonka tarpeet vaihtelevat projektin koosta ja toimialasta riippuen. Tämä opinnäytetyö keskittyy Pipefest-tapahtuman toiminnallisten riskien analysoimiseen ja jättää liikeriskit vähemmälle.</p> <p>Kvalitatiivinen tutkimus toteutettiin keväällä 2007. Tutkimusaineisto hankittiin teemahaastatteluilla. Kahdeksan haastateltavaa valittiin heidän Pipefest-tapahtuman kokemusten perusteella siten, että haastateltavat edustivat eri tahoja.</p> <p>Pipefest-tapahtumaa on järjestetty nykyisessä muodossaan vuodesta 2001 lähtien. Riskienhallintaan on vuosi vuodelta panostettu yhä enemmän. Niihin riskeihin, joita alkuvuosina on ollut, on viimeisten vuosien aikaan pystytty varautumaan paremmin. Haastatteluissa tuli ilmi, että tapahtuman osallistujien keski-ikä oli noussut yli 18 vuoden, jolloin suurin osa asiakkaista oli täysi-ikäisiä. Osallistujien keski-ikä noususta johtuen muun muassa liikenteen riskit ovat lisääntyneet. Haastatteluiden perusteella suurimmat riskit alueella johtuvat asiakkaiden alkoholiinkäytöstä, jonka seurauksia järjestäjä pyrkii pienentämään muun muassa järjestyksenvalvonnalla.</p> <p>Opinnäytetyöprosessin tuloksena on koottu listaus riskeistä, joka oli työn päätarkoitus. Riskilistauksen avulla saadaan siirrettyä hiljaista tietoa uusille toimijoille.</p>	
Kieli	Suomi
Asiasanat	Riskienhallinta, riskikartoitus
Säilytyspaikka	☒ Kajaanin ammattikorkeakoulun Kaktus-tietokanta ☒ Kajaanin ammattikorkeakoulun kirjasto

School Business	Degree Programme Business Administration
Author(s) Kosunen Reetta	
Title Event Risk Analysis - Case Pipefest	
Optional Professional Studies Marketing	Instructor(s) Malinen Päivi
	Commissioned by Intotalon Osuuskunta
Date Spring 2007	Total Number of Pages and Appendices 65+8
<p>Abstract</p> <p>The subject of this thesis was a risk analysis for the Hiphop festival called Pipefest. The event is held on the first weekend of August in Vuokatti. The research was commissioned by Intotalo cooperative and carried out in the spring of 2007. The perspective of the theory is passed on to the business risks which influence the company's daily decisions. The purpose of the study was to find out different potential risks and mark them down for the new persons participating in the project.</p> <p>The main point in risk management is to find a way to minimise risks using holistic project management. A comprehensive risk management is the protective system of the company, covering everything from the company's property, employees and skills to business relations. Risk management is a systematic process that changes according to the size of the project and business field of the company. This thesis focuses on the analysis of operational risks of Pipefest, not so much on business risks.</p> <p>The qualitative research was carried out in the spring of 2007. The research material was acquired by theme interviews with eight (8) people one way or another connected to Pipefest. The interviewees were selected based on their experiences of Pipefest and all represented different organisations.</p> <p>Pipefest in its current form has been organised annually since 2001. Risk management of Pipefest has improved year by year and the event has become safer. The risks of the early years have been provided against better in recent years. The interviews showed that the average age of Pipefest guests has exceeded 18, thus most of the guests are adults. Due to this, e.g. traffic risks have increased. According to the interviews, the biggest risks in the festival area are derived from the use of alcohol. The consequences can be minimised by e.g. security control.</p> <p>As a result of the thesis a list of risks was gathered, which was the main objective of the thesis. With the help of this list tacit knowledge was transferred to new organizers of Pipefest.</p>	
Language of Thesis Finnish	
Keywords	risk management, risk analysis
Deposited at	☒ Kaktus Database at Kajaani University of Applied Sciences ☒ Library of Kajaani University of Applied Sciences

ALKUSANAT

”Seison, katson tätä maailmaa.

Huomaan kuinka kaunis se on

Niin paljon se ehkä vielä antaa vois.” H. Sallinen 2005

Neljä vuotta sitten en olisi voinut kuvitellakaan, että pystyisin koskaan kirjoittamaan näin pitkää työtä itse. Pidin sitä lähes mahdottomana. Ehkä mahdotonkin muuttuu mahdolliseksi, jos siihen vain uskoo, tekee kovasti töitä eikä anna periksi.

Pipefest-tapahtuman historian ensimmäistä julkista selvitystä on tehty 51koodin soidessa taustalla. Kynnet on pureskeltu aivan lyhyiksi, kahvia on juotu monta pannullista ja karamelleja on syöty niin paljon, että hammaslääkäri on määrännyt suorittamaan hampaiden pesun kolmesti päivässä.

Haluan kiittää Malisen ja Partasen Päiviä hyvästä ohjaamisesta ja kannustamisesta työn kuluessa. Tätä työtä tuskin olisi tullut tehtyä, jos ette olisi olleet ohjaamssa oikealle polulle. Haluan myös kiittää sisartani Elinaa huomaamattoman työn, oikolukemisen, avustamisesta.

Keväällä 2007

Reetta Kosunen

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

ALKUSANAT

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 RISKIANALYYSI	2
2.1 Riski	2
2.2 Riskienhallinta	4
2.3 Riskianalyysi ja perusstrategiat	7
2.4 Riskien tunnistus eli kartoittaminen	12
2.5 Riskien priorisointi ja luokittelu	15
2.6 Riskikartoituksen jälkeen tapahtuvat toiminnot	18
2.7 Riskien seuranta	23
3 PIPEFEST-TAPAHTUMAN KULTTUURITAUSTA	24
3.1 Hiphop-kulttuurin neljä elementtiä	24
3.2 Hiphop-kulttuurin Suomen valloitus	26
4 PIPEFEST TAPAHTUMANA	29
4.1 Pipefest -tapahtuman taustat	29
4.2 Tapahtuma-alue	30
4.3 Alueella olevat palvelut	31
5 TUTKIMUSMENETELMÄ JA TYÖN TOTEUTUS	35
5.1 Kvalitatiivinen tutkimus ja puolistrukturoitu haastattelumenetelmä	35
5.2 Tutkimusotos, tutkimuksen kulku, tulosten analysointi ja raportointi	39

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET	41
6.1 Ympäristöriskit	41
6.2 Asiakasriskit	46
6.3 Henkilöstö ja organisointi	52
6.4 Tekniikka	56
6.5 Turvallisuus	56
6.6 Tulosten yhteenveto	59
7 POHDINTA	61
LÄHDELUETTELO	64
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Tutkimuskohteena opinnäytetyössä on Pipefest-tapahtuman käytännön järjestelyihin liittyvät riskit ja niiden kartoittaminen. Tapahtuma on hiphopkulttuuriin suuntautunut yleisötapahtuma, joka järjestetään vuosittain Sotkamon Vuokatissa elokuun ensimmäisenä viikonloppuna. Tapahtuman kasvun ja projektihenkilöiden vaihtuvuuden myötä tuli tarpeelliseksi kartoittaa ja listata tapahtumaan liittyviä riskejä. Jotta tutkimuksesta olisi hyötyä tulevaisuudessa tapahtuman toteutuksessa ja ettei tutkimusaineisto olisi paisunut liian isoksi, niin riskirajaus määriteltiin toimintoihin, jotka näkyvät ja vaikuttavat yleisön, tapahtuman järjestäjien ja työntekijöiden/talkoolaisten sekä alihankkijoiden toimintaan.

Teoriaosuudessa käsitellään riskienhallintaa ja sen erilaisia toimintastrategioita. Riskienhallintaa käsitellään taustaorganisaatioiden ja projektityöskentelyn näkökulmasta. Teoria alkaa riskitermin erilaisilla määritelmillä, jotka pohjustavat teorian ymmärtämistä. Teoriassa käydään läpi erilaisia menetelmiä riskienhallintaan ja niiden seuraamiseen, tapoja analysoida ja tunnistaa riskejä sekä luokitella riskit tärkeysjärjestykseen. Jotta Pipefest-tapahtuman kulttuuritauten mahdollisesti tuomat riskit ja haitat olisi helpompi ymmärtää ja kartoittaa, niin opinnäytetyössä sivutaan myös hiphopkulttuurin taustaa ja nykypäivän tilannetta Suomessa.

Opinnäytetyö tehtiin keväällä 2007 ja tiedonkeräyksessä käytettiin puolistrukturoivaa haastattelumenetelmää. Haastateltaviksi valittiin tapahtuman järjestämisessä vastuussa olevia henkilöitä neljä (4) henkilöä ja sidosryhmien edustajia neljä (4). Riskientarkastelunäkökulmiksi saatiin siten myös poliisin, Suomen Punaisen Ristin ja Palveluoperaatio Saappaan näkökulmat. Yhteensä haastateltavia oli kahdeksan (8) henkilöä. Haastattelut nauhoitettiin ja niiden keskeisin sisältö kirjattiin ylös. Aineistoa analysoitiin luottamuksellisesti. Analysoinnin tuloksia peilattiin teoriaosuudessa esitellyn viitekehyksen mukaisesti. Tämän opinnäytetyön tuloksena laadittua listausta Pipefest-tapahtuman riskeistä tullaan hyödyntämään seuraavien tapahtumien yhteydessä.

2 RISKIANALYYSI

Kaikkiin inhimillisiin toimintoihin liittyy riskejä. Ne voivat kohdistua henkilöihin tai ympäristöön ja ne voivat olla aineellisia tai aineettomia. Kun lähdetään kartoittamaan tapahtuman järjestämiseen liittyviä riskejä, on hyvä määritellä ensin kyseinen termi.

2.1 Riski

Riski sanana on yleisesti tuttu ja yleiskielessä käytetään sanaa kuvaamaan usein negatiivisia asioita. Tutkittaessa ihmisten riskikäsitteitä on havaittu, että ihmiset pitävät usein riskiä ei-toivotun tapahtuman todennäköisyyden funktiona. Riskiä pidetään myös ei-toivotun tapahtuman todennäköisyyden ja seurauksen yhdistelmänä. (Ala-Risku, Mattila, Uusitalo, Kivistö-Rahnasto 1996, 8.)

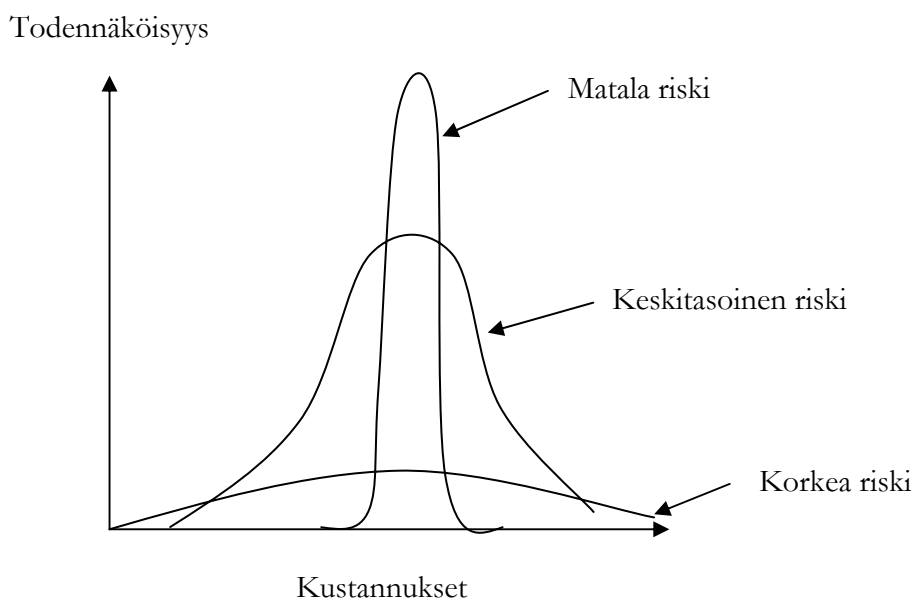
Termillä riski kuvataan erilaisia asioita. Yleensä riski sisältää aavistuksen siitä, että jotain ikävää saattaa sattua. Suomen kielessä riskin synonyymeinä käytetään usein vahingonvaaraa ja vahingonuhkaa. Riski merkitsee kaikkia vaaratekijöitä, joille ihmiset ovat alttiina tietyllä hetkellä. Riskinä voidaan pitää myös sitä mahdollisuutta, että päämääräksi asetettu tavoite ei toteudu. Liiketaloudessa taas riskiin liittyvät tappion mahdollisuus ja menettämisen uhka, jolloin riskiä pyritään mahdollisuuksien mukaan välttämään. (Rissanen 2002, 163; Suominen 2003, 9; Kuusela & Ojala 1998, 17.)

Teoreettisessa ajattelussa riski yhdistetään tulokseltaan onnistuneen tai epäonnistuneen tapahtuman vaihteluksi. Riskiin liittyy poikkeuksetta tapahtumien todennäköisyyksien arviointia, jolloin onnistuneita tapahtumia kutsutaan toivotuiksi ja epäonnistuneita ei-toivotuiksi. Riskin luonteeseen kuuluu myös yleensä se, ettemme voi aina tietää ei-toivottujen tapahtumien sattumista. Yleensä riskin todennäköisyys ilmaistaan prosenttilukuna. Esimerkiksi jos riski tapahtuisi joka 20. kerta, niin sanoisimme riskin olevan 5 %. Riskiä onkin jo 1600-luvulta asti kuvattu todennäköisyyden ja seurauksen tulona. Kuvauksessa on kuitenkin ollut ongelmana riskin todennäköisyyden määrittäminen, josta on osaltaan johtuneet väärät oletukset riskien todennäköisyyteen. (Allinniemi 1994, 12; Suominen 2003, 9.)

Kuusela ja Ojala (1998, 17) määrittelevät riskin olosuhteeksi, jossa tapahtuman lopputulos poikkeaa toivotusta tai odotetusta lopputuloksesta. Olennaisin piirre riskissä on, että se on epävarma ja sen toteutumisen todennäköisyys vaihtelee välillä nolla ja yksi. Käytännössä nolla-riskin todennäköisyys on erittäin harvoin mahdollinen, jolloin se on ainoastaan tavoiteltava ihanne.

On myös olemassa niin kutsuttuja hyväksyttyjä riskejä, jolloin tapahtuma tai tilanne on määriteltä turvallisesti. Tiukimman kriteerin mukaan täydellinen turvallisuus merkitsisi nolla-riskiä, mutta kuten edellä mainittiin, se on harvoin mahdollinen. Tiettyjen toimintojen osalta nolla-riski voi toteutua, mutta samanaikaisesti esiintyy muitakin riskejä, jolloin tilanteeseen liittyvää kokonaisriskiä ei voida koskaan täydellisesti poistaa. Yleensä hyväksyttävät riskit ollaan valmiita kelpuuttamaan sellaisenaan, kun hyväksyttävä riskitaso on saavutettu. Lainsäädäntö voi määritellä hyväksyttävien riskien rajoja esimerkiksi melun desibelirajalla. Riski on hyväksyttävä, mikäli annetut raja-arvot alittuvat. (Ala-Risku yms. 1996, 8-9.)

Riskiä voidaan myös kuvata kuviolla 1., jossa määritellään riski todennäköisyyden ja kustannusten mukaan. Matala riski saattaa jäädä tapahtumatta eikä sen hinta ole kovin suuri, jolloin voi harkita pitää riski itsellä. Korkea riski tapahtuu todella harvoin, mutta kustannukset voivat olla erittäin suuret. Riskikustannuksista puhutaan enemmän luvussa 2.2.

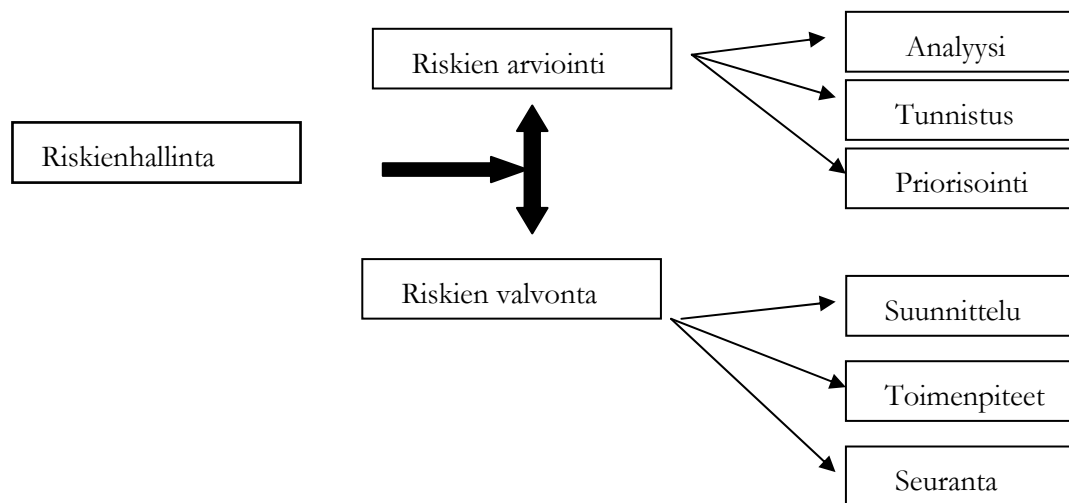
Kuvio 1. Riskin todennäköisyys kustannusten mukaan (Projektihallinta 2006)

Jokaisen tapahtuman takana on jokin taustaorganisaatio, joko yritys, yhdistys tai kunta. Taus-
taorganisaatiosta riippumatta tapahtuma järjestetään yleensä projektimuotoisena. Pipefest-
tapahtuman takana on kaksi eri yritystä, Intotalon osuuskunta ja Pohjolan Mylly Oy. Tämän
vuoksi riskienhallintaa on tarkasteltu yrityksen riskienhallinnan kannalta.

2.2 Riskienhallinta

”Riskienhallinta on suunnitelmallista ja jatkuvaa toimintaa riskien tunnistamiseksi ja arvioimiseksi sekä riskien aiheuttamien taloudellisten ja muiden haittavaikutusten poistamiseksi, pienentämiseksi, siirtämiseksi tai tietoisena itsellä pitämiseksi.” (Allinniemi 1994, 15)

Kuviossa 2. on yksi yksinkertainen tapa lähestyä riskienhallintaa.

Kuvio 2. Eräs tapa lähestyä riskien hallintaa (Mukaillen: Virkki & Somermeri 1992, 103)

Kuviota 2. on mukailtu hieman alkuperäisestä, koska riskien valvonnan toimenpiteet käsittävät muutkin toiminnot kuin pelkän välttämisen. Jotta kuvio palvelisi tarkoitustaan, oli järkevämpi vaihtaa viidenteen laatikkoon ”välttämisen” sijaan ”toimenpiteet”, joka käsittää laajemmin eri riskienhallintakeinot.

Riskienhallinta pyrkii ohjaamaan projektin toimintoja niin että riskin toteutuminen on epätoennäköinen tai mahdollisimman vähäinen. Riskienhallinta edellyttää tiettyjen riskienhallin-

tamenetelmien tuntemista ja käyttämistä. Riskienhallinta on ennen kaikkea kokonaisvaltainen prosessi, jossa riskit on perinteisesti jaettu vahinko- ja liikeriskeihin, vaikka näiden riskien rajaa on pyritty välttämään. Vakuutuskelpoisiksi riskeiksi kelpaavat ainoastaan vahinkoriskit, koska periaatteessa tietyllä toiminnalla pystytään minimoimaan tietystä syystä ilmeneviä riskejä. (Kuusela & Ollikainen 1998, 134 – 135; Kinkki & Isokangas 2003, 126.)

Monipuolinen riskienhallinta muodostaa yrityksen suojajärjestelmän, joka kattaa yrityksen omaisuuden, sen henkilöstön, osaamisen ja liikesuhteet. Riskienhallinta merkitsee kokonaisuudessaan systemaattista, mahdollisesti tilastolliseen tietoon perustuvaa prosessia, jonka tarpeet vaihtelevat yrityksen koosta ja toimialasta. Tämä pätee myös tapahtuman riskien kartoitukseen, koska tapahtuman takana on yleensä aina jokin yritys tai yhteisö ja tapahtumat järjestetään yleensä yrityksen projektiluonteisena osana. (Kuusela yms. 1998, 135.)

Periaatteessa projektissa ilmennyt riski voidaan joko välttää tietyillä toimenpiteillä tai pienentää, poistaa kokonaan, jakaa eri toimintojen kanssa, siirtää vakuutuksella tai sopimuksella toiselle yritykselle/toimijalle tai jättää riski kokonaan yrityksen omalle vastuulle. Erilaiset riskienhallintakeinot ovat ominaisuuksiltaan ja kustannusvaikutuksiltaan erilaisia. Yleensä riskien täydellinen poistaminen ei ole mahdollista, koska yrityksen tulisi silloin luopua mahdollisesta riskialttiista toiminnastaan. Riskien välttäminen on riskienhallinnassa käytetty perushallintakeino, jota tulisikin mahdollisimman usein käyttää. Eri riskienhallintakeinot eivät kuitenkaan sulje pois toisiaan. Tavallisesti turvaudutaan useaan menetelmään yhtä aikaa, esimerkiksi projektissa sovelletaan monipuolisia vahingontorjuntakeinoja, vakuutukset pidetään voimassa, tilojen suunnittelussa on osattu ottaa huomioon riskien jakamisten näkökohdat ja niin edelleen. Riskienhallintaa koskevia ratkaisuja tehtäessä sovelletaan eri hallintamenetelmien ominaisuuksia. Tällä tavalla saadaan aikaan mahdollisen aukoton suojajärjestelmä, johon koko prosessilla alun alkaen on tähdätty. (Kuusela yms. 1998, 135 – 136.) Käsittelen toimenpiteitä tarkemmin luvussa 2.5.

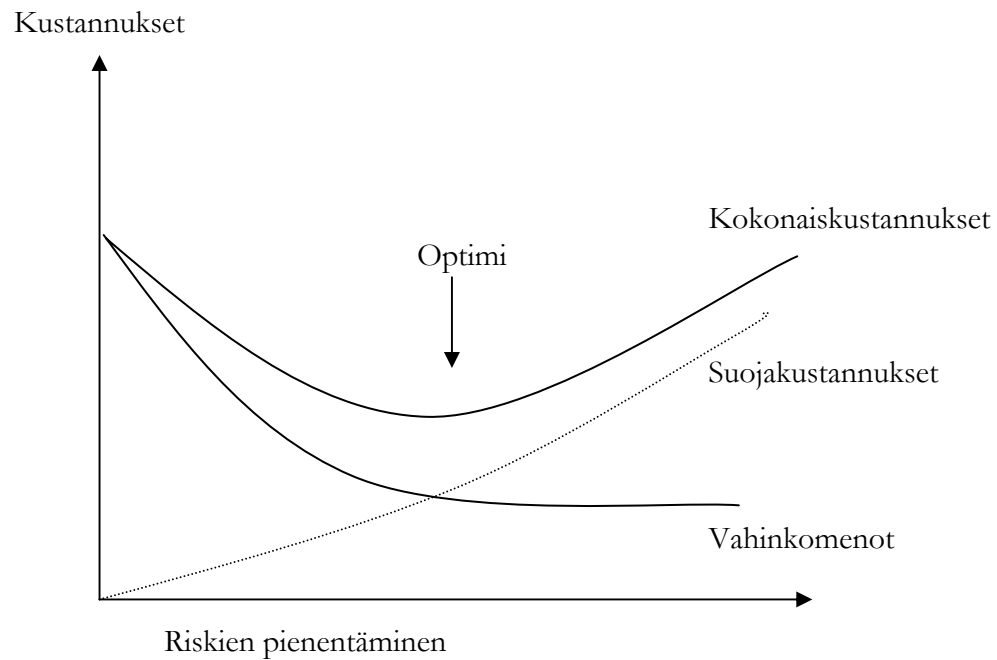
Perinteinen, mahdollisesti omalla tavallaan hiukan vanhentunut riskienhallinta on luonteeltaan reaktiivista eli kun yrityksessä on havaittu uusi riski, on sille etsitty mahdollisimman edullinen suojus. Tällä tyylillä on ollut vahva yhteys vakuuttamiseen. Yleensä riskille on hankittu mahdollisimman edullinen, mutta kattava vakuutusturva. Jos riskienhallinta rajoittuu pelkästään vakuuttamiseen toisenlaisten toimintatapojen puutteessa, niin riskienhallinta pysyy historiallisissa juurissaan eikä näin pääse kehittymään alkujuuriaan pidemmälle. Tällaisella tavalla ei juuri ole statusmerkitystä ja näin ollen riskienhallinta jää ilman projektiryhmän nä-

kemystä. Yleensä riskienhallinnan tehokkuuden mittariksi jää tällaisessa tapauksessa ainoastaan vakuutusmaksuista syntyneiden säästöjen mittaaminen, joka ei ole pitkällä tähtäimellä kannattavaa. (Kuusela yms. 1998, 136.)

Perinteisen riskienhallinta-ajattelumallin tilalle on kehitetty menetelmä, jossa riskienhallinta on kokonaisvaltaista ja systemaattista toimintaa. Uudessa mallissa riskienhallinta on osa projektinjohdon normaalia päätöksentekoprosessia, jolloin riskienhallinta ei eriydy omaksi osa-alueekseen vaan projektissa eri organisaatiotasoilla kuuluu tietää toiminnan perusteista ja osallistua riskienhallintaa koskevaan päätöksentekoon. (Kuusela yms. 1998, 137.)

Riskien kartoittaminen on myös tarpeellista tapahtuman talouden kannalta. Riskeistä aiheutuneet ongelmat saattavat tulla hyvinkin kalliiksi järjestäjille ja taustaorganisaatiolle. Riskien pienentäminenkin maksaa. Resursseja vie muun muassa teknisen varmuuden ylläpitäminen, työntekijöiden perehdyttäminen ja heidän vakuuttaminen. Kuitenkaan ilman näitä taloudellisia panostuksia riskien kustannukset voivat olla moninkertaiset verrattuna siihen, mitä erilaisen resurssien varaaminen maksaa.

Riskienhallinnassa tulee määritellä tarkasti vahinkomenojen ja suojauskustannusten optimiarvo, koska riskienhallintaan on yleensä käytettävissä niukasti varoja ja resursseja. Projektiryhmän on pohdittava tarkkaan, miten varat käytetään ja mitkä ovat tärkeimpiä kohteita, jolloin kokonaiskustannuksista tulisi mahdollisimman pienet. Liiallinen tai liian vähäinen panostaminen ei tuota toivottua tulosta. Yksi keskeisistä kysymyksistä on juuri se, mihin riskisuojaukseen ei missään tapauksessa kannata laittaa rahaa ja resursseja. Riskin suojauksen hinta voi olla liian korkea, suojausta ei ylipäättään ole tai taustaorganisaation riskinkantokyky on tukevalla pohjalla, jolloin riskin voi pitää itsellä. Kuvio 3. ilmentää riskienhallinnan optimoinnin tärkeyttä. (Kuusela yms. 1998, 26; Suominen 2003, 116.)

Kuvio 3. Riskienhallinnan optimointi (Kuusela yms. 1998, 25)

Vaaka-akselilla on esitetty riskien pienentäminen ja pystyakselilla kustannukset. Kun riskiä pienennetään, niin suojauskustannukset nousevat mutta vahinkomenot laskevat. Kun taas suojauskustannuksia pienennetään, vahinkokustannukset nousevat. Optimikohta löytyy vanhan tiedon ja kokemuksen tuloksena, informaatiota hankkimalla ja noudattamalla järkevää riskienhallintapolitiikkaa. (Suominen 2003, 116-117.)

Riskienhallinta alkaa riskien arvioinnilla, jolloin analysoidaan mahdollisia riskitekijöitä, tunnistetaan niistä johtuvia riskejä ja priorisoidaan eli luokitellaan ne tärkeysjärjestykseen. Seuraavat kolme lukua käsittelevät riskien arviointia.

2.3 Riskianalyysi ja perusstrategiat

Riskianalyysi eli riskienkartoittaminen on ennakointia, joka auttaa riskien mahdollisessa torjunnassa, riskien toteutumiseen valmistautuessa ja vaihtoehtosuunnitelmien laadinnassa. Riskianalyysissä määritellään kohteen riskien raja-arvot, vaarojen tunnistaminen ja riskin suuruuden määrittäminen. Kuitenkaan osaa riskeistä ei voida aina kartoittaessa huomata, jolloin niitä voidaan kutsua ennalta-arvaamattomiksi ja yllätyksellisiksi. Riskin olemassaolo edellyttää, että vaaroja tai vaaratekijöitä on olemassa ja niiden todennäköisyys on sitä luokkaa, että

haitallinen tapahtuma toteutuu. (Rissanen 2002, 163; Suominen 2003, 9; Kuusela yms. 1998, 17; Ala-Risku yms. 1996, 7-8.)

Riskianalyysiä voidaan pitää pessimistisenä osoituksena projektin onnistumiselle mutta todellisuudessa se pitäisi mieltää yhdeksi projektin laatutyökaluksi. Ilman minkäänlaista riskien kartoitusta on uhkarohkeaa lähteä tekemään mitään suurempaa tapahtumaa. Riskeihin varautuminen suunnitelmavaiheessa on yleensä sattumanvaraista ja jopa pelkästään alitajuntaista. Se, että mahdollisesti ilmentyviin ongelmiin ei pyritä etsimään ehkäiseviä ja poistavia toimenpiteitä, lisää tapahtuman onnistumisen epävarmuutta. Tämänkaltaisen suunnittelutapa, tai toisaalta jopa huolimattomuus riskien kartoittamattomuudesta, asettaa jo itsessään tapahtuman järjestäjät, työntekijät, esiintyjät sekä vieraat alttiiksi erilaisille riskeille. (Rissanen 2002, 163; Virkki & Somermeri 1998, 102; Suominen 2003, 97.)

Hyvä ja kattava riskisuojaus ei ole itsestään selvää, koska yritys voi panostaa vääränlaisten riskien suojaukseen. Suojauksessa voi olla myös tiedostamattomia päällekkäisyyksiä tai pahimmassa tapauksessa keskeinen riski on jätetty ilman suojautta. Kun projektilla on riittävästi resursseja ja halukuutta toteuttaa erilaisia riskienhallintakeinoja, monipuolinen ja harkittu strategia soveltuu tähän tarkoitukseen. Yleisötapahtumissa käytetään yleensä monipuolista strategiaa erilaisten suojausmenetelmiä käyttäen ja soveltaen. Voidaan sanoa, että riskienhallintatehtävät eivät ole irrallaan toisista tapahtuman asioista, vaan ne liittyvät osaksi holistista ajattelua. (Suominen 2003, 111; Kuusela yms. 1998, 140.)

Ihmisten subjektiiviset riskiarviot poikkeavat yleensä analyysien tuloksista ja niihin perustuvista päätöksistä. Yleensä riskejä koskevia päätöksiä ei tehdä objektiivisen analyysin perusteella, eivätkä päätökset yleensä perustu myöskään riskien aiheuttamien kustannusten ja hyötyjen vertailuun. Päätökset tehdään yleensä henkilökohtaisten arvojen ja kokemusten perusteella. (Ala-Risku yms. 1996, 13.)

Projektiryhmän on syytä pohtia riskienhallinnan peruskysymyksiä, kun tapahtumalle muodostetaan riskienhallinnan strategiaa. Aina ei nimittäin ole mahdollista vakuuttaa kaikkea ja yleisötapahtumassa vain vakuuttaminen ei olisi kaikkia riskejä silmälläpitäen riittävä suojaus. Projektiryhmän tulisi miettiä vastauksia seuraaviin kysymyksiin: Miten tapahtumassa on järkevintä menetellä riskien suhteen? Mihin tarvitaan vakuutuksia? Millaisista riskeistä selvittää omin voimin? (Suominen 2003, 157.)

Kun tapahtuman riskienhallinta- ja vakuutusratkaisuja tarkastellaan strategiseen päätöksentekoon liittyvinä tekijöinä, riskienhallinstrategiat voidaan luokitellaan karkeasti neljään eri perusstrategiaan. Luokittelu perustuu siihen, miten yritykset suhtautuvat eri riskienhallintakeinoihin ja miten merkittävien riskien todennäköisyys ja vakavuus on arvioitu sekä miten yrityksessä toteutetaan riskienhallintakeinoja ja vakuutuspolitiikkaa (Kuvio 4.). Riskienhallinnan strategia muodostuu loppujen lopuksi siitä, mitä projektissa tehdään riskeille, miten riskienhallinnan ratkaisut on toteutettu ja mitä asioita näissä painotetaan. Tapahtumassa sovellettu riskienhallintastrategia näkyy konkreettisesti siinä, miten tunnettuihin riskienhallintakeinoihin suhtaudutaan ja miten tapahtumassa on suojauduttu tunnistettuihin riskeihin. (Suominen 2003, 158-160.)

Kuviossa 4. on kuvattu yrityksessä tapahtuvaa riskienhallinnan astetta ja strategista ajattelua. Strategiat kuvaavat, millä tavalla yrityksessä on valmistauduttu kohtaamaan erilaisia riskejä. Kuviota voidaan myös käyttää kuvaamaan tapahtumanjärjestämisen riskienhallinnan astetta ja strategiaa. Kuvion ulottuvuuksina ovat strategiatietoisuus ja riskienhallinnan aste.

Strategiatietoisuus		Riskien hallinta-aste
Puntaroitu	Taka-alalla	
Monipuolinen, harkittu hallintastrategia	Vakuutuspainotteinen siirtostrategia	Korkea
Riskitietoinen strategia	Tuuristrategia	Alhainen

Kuvio 4. Riskienhallinnan perusstrategiat (Kuusela yms. 1998, 140)

Vaaka-akselilla on kuvattu strategiatietoisuus. Strategia on tulkittavissa harkituksi, kun projektiryhmä pohtii ja analysoi riskien esiintymistä ja on valmis käyttämään aikaa ja resursseja syiden ja seurausten selvittämiseen. Tällöin ryhmä puntaroi tapahtuman omia mahdollisuuksia.

sia, riskinkantokykyä ja pyrkii löytämään juuri omalle tapahtumalle sopivat ratkaisut, joita ei päätetä hetken mielijohteesta. Projektiryhmä niin sanotusti painii soveliaiden ratkaisujen toteutumiseksi. Toisessa ääripäässä on taas strategisen tietoisuuden jääminen taka-alalle muista toiminnoista. Tällöin riskeistä ei juuri keskustella eikä riskienhallintaan olla valmiita panostamaan, eikä sitä myöskään mielletä erityisen tärkeäksi. (Kuusela yms. 1998, 139; Suominen 2003, 161.)

Riskienhallintastrategiassa pystyakselilla on luokitus, millä asteella projektiryhmä on varautunut riskeihin. Aste voi olla joko korkea tai matala. Korkea riskienhallinta ilmentää tilaa, jossa projektissa on käytössään erilaisia hallintakeinoja. Tämä suojausjärjestelmä voidaan toteuttaa kahta erilaista strategiaa soveltaen. Korkea-asteisessa riskienhallinnassa vahingon ilmennyttyä suojajärjestelmä ylettyy kattavasti keskeisiin riskilajeihin eikä aseta taustaorganisaatiota taloudelliseen tai toiminnalliseen vaaraan. Alhainen riskienhallinta-aste taas merkitsee projektissa hyvin vaarallista tilannetta, jolloin riskin toteutuessa kattavaa turvajärjestelmää ei ole olemassa. Matalalla asteella projektiryhmä pyrkii välttämään runsasta vakuuttamista ja jättää huomattavia riskejä omalle vastuulleen. Riskin ilmentyessä ilman hyvää riskinkantokykyä toiminta voi joutua vaakalaudalle. Tällaista vaillinaista riskienhallintamenetelmää voidaan kuvata tilkkutäkiksi, joka yleensä osoittautuu kuluneeksi ja reikäiseksi. Täkin jostain kohtaa revetessä sitä voi enää harvoin korjata. (Kuusela yms. 1998, 139 – 140; Suominen 2003, 161.)

Monipuolinen, harkittu hallintastrategia on vaativa strategia, koska sen soveltaminen edellyttää, että projektissa hallitaan riskienhallinnan välineiden käyttö. Projektilla tulee olla sekä tarvittavat resurssit että riskienhallinnan osaamista. Projekti tarvitsee myös strategian soveltamista varten tiukan ja tukevan riskienhallintapolitiikan, johon sisältyvät projektiryhmän tärkeinä pitämät riskienhallinnan raamit ja toimintaohjeet. Tähän strategiaan liittyvät seuraavat näkemykset ja toimintalinjat:

- Painotus on keskeisesti ennaltaehkäisevässä vahingontorjunnassa.
- Riskienhallintakeinot sovelletaan laajasti ja vakuutusratkaisut nivelletään yrityksen riskienhallintapolitiikkaan.
- Vakuutus on yksi keino muiden joukossa eikä sitä korosteta tärkeimpänä keinona.
- Riskienkantokyky hyödynnetään tietoisesti sekä suuren että pienen omavastuun avulla. (Suominen 2003, 161.)

Jotkut toimintalinjat alentavat riskienhallinnan astetta ja ovat yhteydessä riskitietoiseen strategiaan. Riskitietoinen strategia edellyttää päättäjiltä rohkeutta ja sen soveltaminen on erityisen vaativaa, koska edellytyksenä on taustaorganisaation ja projektin riskinkantokyvyn tunteminen. Riskinkantokyvyn osittainen tietäminen ei täytä sitä edellytystä, että tätä strategiaa kannattaisi soveltaa. Strategiassa korostuvat seuraavat näkemykset ja toimintalinjat:

- Vakuuttaminen ei ole keskeinen riskienhallinta väline.
- Riskinkantokyvyn rajat on tiedostettava.
- Vakuutus on liian kallis tai sitä ei ole ollenkaan olemassa.
- Suuret omavastuut ovat rohkeasti käytössä, koska seuraukset ovat tiedossa. (Suominen 2003, 162.)

Kun toiminta halutaan turvata hyvin eikä haluta ottaa ylimääräisiä riskejä, mutta projektiryhmällä ei ole aikaa eikä mahdollisuuksia pohtia laajasti riskienhallinnan tuomia mahdollisuuksia, ollaan tekemisissä vakuutuspainotteisen siirtostrategian kanssa. Strategiassa riskit siirretään vakuutuksilla vakuutusyhtiöiden kannettavaksi ja vakuutus mielletään vaivattomimmaksi tavaksi hoitaa kunnollinen riskisuojaus. Vakuutuspainotteinen strategian soveltaminen on sekä helppoa että yksinkertaista ja siihen yhdistetään tavallisesti seuraavat piirteet:

- Vakuutus on ensimmäinen vaihtoehto riskienhallinnassa.
- Halutaan mahdollisimman pienet omavastuut ja mahdollisimman korkea vakuutus-turva.
- Vakuutusmaksujen tasosta ei kanneta ensisijaisesti huolta.
- Projektin ja taustaorganisaation riskienkantokyvyn tuomista mahdollisuuksista ei mahdollisesti tiedetä mitään.
- Riskienhallintakeinojen soveltaminen on suppeaa.
- ”Asia on hoidossa, kun meillä on vakuutus” -ideologia. (Suominen 2003, 162.)

Neljäs perusstrategia on nimensä veroinen – projektiryhmä luottaa hyvään onneen. Strategia pohjautuu riskipitoiselle ja vaaralliselle ajattelutavalle. Vaikka tuuristrategia ei kelpaa normaalin liiketoiminnan perustaksi, tämäntapaista ajattelua kuitenkin esiintyy erityisesti yksittäisten riskilajien kohdalla. Ongelmana strategiassa on, ettei riskienhallinnan suojaverkko tarjoa riskin ilmaannuttua projektille ollenkaan suojaa ja riskit jäävät sellaisinaan projektin omalle vastuulle. Tuuristrategiaan ajaudutaan jos projektiryhmä korostaa seuraavia asioita:

- Luotetaan tämänhetkiseen toimintapaan.
- Riskin olemassa oloa, sen seurausvaikutuksia eikä riskienhallinnan mahdollisuuksia mahdollisesti tunneta.
- Vakuuttamiseen ja ulkopuolisiin palveluihin suhtaudutaan suurella varauksella.
- Vakuutetaan summittaisesti tai ei vakuuteta ollenkaan.
- Toimitaan ”Meillä on pärjätty ilman vakuutuksia ennenkin” -ideologialla. (Suominen 2003, 162-163.)

Edellä olevat strategiat osoittavat, että projektiryhmä voi suhtautua tapahtuman riskeihin eri lailla ja niihin sovellettavat toimintatavat voivat vaihdella huomattavankin paljon. Perusstrategian ruudut tarjoavat erilaiset riskisuoajat. Analysoidut riskit on pystyttävä mukauttamaan projektin normaaliin rutiiniin, mutta niiden luonteeseen kuuluu kuitenkin se, ettei yrityksen ole aina mahdollista luoda aukotonta suojajärjestelmää niiden suhteen. Myös yritystoiminnan luonteeseen kuuluu ottaa joitain riskejä omalle kontolle. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että yrityksessä ei tarvitsisi harkita riskejä ollenkaan tai harkinta perustuisi piintyneille tavoille tai yksipuoliseen näkemykseen. (Kuusela yms. 1998, 141; Suominen 2003, 97, 163.)

2.4 Riskien tunnistus eli kartoittaminen

Riskien tunnistamisella tarkoitetaan mahdollisten ongelmien havaitsemista, jolloin pyritään löytämään kaikki tutkittavana olevan kohteen riskit, jotka ilmentyessään aiheuttavat vahinkoa. Jos riskiä ei tunnisteta, sitä vastaan ei voida myöskään varautua. Konkreettisesti sanottuna tämä tarkoittaa projektissa yksityiskohtaista selvitystä tutkittavan kohteen riskeistä sekä laajaa ja syvällistä perehtymistä tutkittavaan aiheeseen. Riskien tunnistamisvaihetta voidaan pitää ”luovan hulluuden vaiheena”, jolloin koko ryhmän mielikuvitusta ja asiantuntemusta tarvitaan. (Kinkki yms. 2003, 126; Allinniemi 1994, 28.)

Riskien määrittelemisen riippuu näkökulmasta, eri osapuolet kiinnittävät huomionsa eri asioihin. Päätöksiä tekevien ihmisten kannalta toimintojen erilaiset tarkoittamat kielteiset sivuvaikutukset ovat riskejä, potentiaalisten uhrien kannalta ne ovat taas vaaroja. Projektissa yhden sidosryhmän mahdollisuus voi olla toiselle riski. (Ala-Risku yms. 1996, 21; Helsingin yliopisto 2006.)

Riskikartoitusta tehtäessä on kiinnitettävä huomio tapahtuman onnistumisen kannalta olennaisimpien riskien tunnistamiseen ja hallintaan. Arvioinnin tulisi kartoittaa ne riskit, jotka ovat kohtalaisen ennustettavissa. Arkipäivän toimia, normaaleja, pieniä riskejä, esimerkiksi paperihaavaa, ei tarvitse ottaa huomioon, ellei paperihaavan saanut henkilö voi työskennellä jatkossa. Arviointia tehtäessä on muistettava, että kaikkiin riskeihin ei voi eikä tarvitse varautua. Kokenut, monta samantapaista projektia tehnyt projektiryhmä voi ottaa huomioon alitajunteisesti erilaisia riskejä jo suunnitteluvaiheessa. Näin ollen he pystyvät toimimaan ja tekemään oikeita päätöksiä mahdollisten kriisitilanteiden ilmetessä. Kuitenkin systemaattisuus ja erilaisten menetelmien käyttäminen saattaa paljastaa sellaisiakin riskejä, joita rutinoitunut työryhmä ei mahdollisesti olisi huomannut. Näin ollen riskien arvioinnissa tulisi tutkia järjestelmällisesti kaikki tapahtuman eri puolet, jotta saataisiin selville, mikä saattaa aiheuttaa vahinkoa tai haittaa, voitaisiinko vaarat poistaa ja jos ei niin mitä ennalta ehkäiseviä tai suojaavia toimia on tehty tai pitää vielä tehdä. (Virkki & Somermeri 1998, 103; Työministeriö 1996, 12-13.)

Riskien arviointi tulisi suunnitella kattamaan kaikki erilaiset työmenetelmät, jos työyhteisö ja -tilanteet muuttuvat ajan kuluessa. Riskit tulisi arvioida yleisesti siten, että ne ovat poistettavissa ja hallittavissa, vaikka ne eivät olisi ilmaantuneet sinne, minne ne todennäköisesti olisi odotettu ilmaantuvan. Monipäiväisessä tapahtumassa on hyvin yleistä, että tapahtumat ja tilanteet muuttuvat koko ajan. (Työministeriö 1996, 13.)

Tärkeä riskien arvioinnin seikka on, että projektin alueella on omien työntekijöiden lisäksi alihankkijoiden ja sidosryhmien työntekijöitä. Tässä opinnäytetyössä se merkitsee, että Pipefest -tapahtuman alueella on yleisöä ja muun muassa SPR:n ja Saappaan henkilöitä. Sidosryhmät tulee ottaa huomioon, ei vain siksi, että heille voisi koitua vaaratilanteita, vaan myös sen takia, että heidän työskentelynsä voi aiheuttaa vaaratilanteita. Tästä hyvänä esimerkkinä voisi olla pyrotekniikka, joka käsittää lavalla ja lavan edustalla tehtävät valopommit ja muut räjähteet. Pyrotekniikan hoitamisessa on omat säännöksensä ja vaaransa, jolloin tätä työtä harjoittavan tulee olla ammattihenkilö.

Risto Pelinin mukaan riskien kartoittaminen ei ole vaikeata. Pelin huomauttaa, että kartoittamisen yhteydessä tulisi vain katsoa menneisyyteen, jossa on ollut ongelmia. Vanhat ongelmat edellisissä tapahtumissa tulevat luultavimmin esille myös uusissa tapahtumissa. Tällaisesta ajattelutavasta käytetään nimitystä erehdys-oppimismalli ja se toimii hyvin monivuotisiksi

kasvaneissa tapahtumissa, joten kartoittaessa Pipefest-tapahtuman riskejä voitaneen käyttää tätä menetelmää. (Pelin 2004, 199.)

Erehdys-oppimismalli sisältää eksplisiittisen tiedon eli havainnoinnin kohteena olevan tiedon sekä hiljaisen tiedon, jonka avulla käsitellään havainnoinnin kohteena olevaa tietoa. Ne eivät ole tiedon eri tasoja tai luokkia, vaan ne ovat tiedon eri puolia ja täydentävät toisiaan. Riskienhallintaprosessissa molempia käytetään yhdessä, kumpaakaan pois jättämättä. On esitetty, että tiedon ja informaation merkitys syntyy sosiaalisessa kanssakäymisessä, jossa se muotoutuu käytettäväksi tiedoksi ja taidoksi. (Leinonen, Partanen, Palviainen 2002, 24-25; Nuutinen 2004, 122.)

Hiljainen tieto on subjektiivista eli toisin sanoen henkilökohtaista tietoa. Se on sidoksissa kontekstiin ja perustuu havaintoihin ja kokemukseen, jota ihmisellä on enemmän kuin hän voi itse kertoa tietävänsä. Hiljaiseen tietoon vaikuttavat monet asiat kuten henkilökohtaiset arvot, uskomukset ja näkemykset. Hiljaista tietoa on vaikea kuvata sanoin ja numeroin, eikä tiedosta ole näin ollen kirjallista muotoa. Jotta hiljaisesta tiedosta olisi yleisesti hyötyä eikä vain sille, jolla tieto on, se pitää muuttaa eksplisiittiseksi tiedoksi, jota pidetään hiljaisen tiedon vastakohtana. Eksplisiittinen tieto on objektiivista, järkeilyyn ja seurauksiin perustuvaa tietoa ja jota voidaan helposti luokitella, yhdistellä ja jakaa. Tämä tieto voidaan esittää selkeästi kirjallisessa muodossa ja se on tietoa, jota henkilö tietää tietävänsä. (Leinonen yms. 2002, 24-25; Nuutinen 2004, 116, 119.)

Riskejä kartoitettaessa prosessissa tapahtuu vuorovaikutusta hiljaisen tiedon ja eksplisiittisen tiedon välillä, joko tiedostettuna tai tiedostamatta. Uuden riskitiedon etsiminen tapahtuu ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa, keskustelujen ja yhteisten kokemusten yhteydessä. Kokeneella tekijällä voi olla paljonkin hiljaista tietoa jaettavana toisille, mahdollisesti myös uusille henkilöille. Hän on hankkinut tietonsa ja taitonsa, ei mahdollisesti lukemalla vaan myös kokemalla ja kokeilemalla. Kokeneiden henkilöiden tiedot olisi hyvä muuttaa eksplisiittiseksi tiedoksi ja kirjata muistiin, ettei jokaisen uuden tekijän tarvitsisi kiivetä ”takaperin puhun” etsiessään vastauksia ongelmiin. (Leinonen yms. 2002, 24-25.)

Hiljaisen tiedon ja eksplisiittisen tiedon välillä tapahtuu kiertävää ”liikettä”, jota kuvataan jatkuvasti pyörivänä kehänä. Prosessissa uuden tiedon synnyttäminen ja oppiminen on yhteisöllistä, koska se tapahtuu vuorovaikutuksessa ihmisten välillä, joten ei riitä että yksilö prosessoi tietoa ja muokkaa sitä omaan toimintaansa sopivaksi. Tuloksia tulee, kun koko ympä-

röivä yhteisö on mukana rakentamassa ajattelua, käsitteellistämässä kokemuksiaan, systematisoimassa ja mallintamisessa sekä testaamassa opittua käytäntöön. Tämä on myös osa riskienhallintaa ja kartoitusta. Jokainen tapahtumaan osallistuvan tahon jäsen osaa varmasti sanoa jotain yleiseen turvallisuuteen liittyviä asioita. Kun kaikki näkökulmat kootaan yhteen, ne edesauttavat riskienhallintastrategiaa pääsemään lähemmäksi aukottomuutta. (Leinonen yms. 2002, 26.)

Riskejä arvioitaessa auttaa usein, kun ajattelee riskiarviointia useasta vaiheesta koostuvaksi tapahtumasarjaksi, jossa jokainen perättäinen vaihe on askel kohti asian ydintä tai kun pohtii perusteellisemmin tiettyä aluetta, jolla riski on tunnistettu. Pääpiirteisesti arvioinnissa voidaan erottaa kaksi vaihetta: yleisarviointi ja niiden riskien arviointi, jotka vaativat tarkempaa huomiota. (Työministeriö 1996, 17.)

Yleisarvioinnissa on pyrittävä tunnistamaan ja poistamaan riskit. Aina ei kuitenkaan päästä tähän mutta riskien poistomahdollisuus pitää silti tutkia. Lisäksi on kartoitettava perusteellisesti ne vaarat, jotka eivät anna aiheutta enempään toimenpiteisiin. On myös kiinnitettävä huomio niihin riskeihin, joita jo tunnetaan ja joihin tiedetään hallintakeinot. Näiden riskien osalta arvioidaan, milloin mahdollisesti tarvitaan täydellisempää arviointia ja mahdollisesti vielä tehokkaampia estokeinoja. (Työministeriö 1996, 18.)

Alustavan riskiluettelon valmistuttua päätetään, mitä riskeille tehdään. Kaikille ei kannata alkaa miettimään toimenpiteitä, vaan suunnittelu kannattaa tehdä niille riskeille, jotka ovat todennäköisiä ja seurauksiltaan vakavia. Riskit kannattaa laittaa järjestykseen eli toisin sanoen luokitella omaan luokkaansa ja päättää sen jälkeen, mitä niille tehdään. (Pelin 2004, 202.)

2.5 Riskien priorisointi ja luokittelu

Riskien suuruuden arviointia tarvitaan riskienhallinnan päätöksenteossa resurssien kohdistamiseen ja toimenpiteiden priorisointiin. Tapahtumaan liittyvät riskit ja niiden suuruus riippuvat paljon siitä, millainen on tapahtuman luonne, laajuus ja kesto. Riskit voidaan asettaa suuruusjärjestykseen esimerkiksi niihin liittyvien tapahtumien seurauksien, esiintymistodennäköisyyden tai altistuvien henkilöiden määrän avulla. (Ala-Risku yms. 1996, 13-14.)

Useassa lähteessä mainitaan riskienkartoituslista, josta on yksinkertaista lähteä kartoittamaan tapahtuman erilaisia ongelmakohtia. Listat ovat kuitenkin laajakäsitteisiä, jolloin listalta löytyy myös sellaisia kohtia, joita jokaisessa tapahtumassa ei mahdollisesti ole ollenkaan. Näin ollen karsimista ja täsmentämisestä on hyvinkin tarpeellista tehdä. Listan asiat voidaan ottaa otsikkomuotoisina asioina esille ja soveltaa omaan projektiin. Tällainen lista on muun muassa Kauhanen, Juurakko, Kauhanen 2002 Yleisötapahtuman suunnittelu ja toteutus -teoksessa. Tämän opinnäytetyön tutkimusta tehtäessä on käytetty edellä mainitun teoksen listaa. (Liite 1.)

Yleisötapahtumaan liittyvät riskit voidaan jakaa monella tavalla. Yksi tapa on jakaa riskit ajan mukaan tapahtumaa edeltäviin, tapahtuman aikana sattuviin ja tapahtuman jälkeisiin riskeihin. Tämä menetelmä on monessa mielessä käyttökelpoinen. Riskit voidaan myös järjestää asiaryhmittäin, jolloin riskit lajiteltaisiin ympäristö-, asiakas-, sopimus-, aikataulu-, tekniikka-, imago-, turvallisuus-, taloudellisiin riskeihin sekä henkilöstö- ja organisaatoriskeihin. Joskus on hyvä käyttää molempia jaotteluperusteita samaan aikaan. (Kauhanen yms. 2002, 54-55.)

Jotta riskit ja niiden hallintapyrkimykset pystyttäisiin kohtaamaan taloudellisesti ja rationaalisesti, suositellaan luokittelemaan riskit myös tärkeysjärjestykseen todennäköisyyden ja vaikuttavuuden mukaan. Luokitteluvaiheessa tulee näin ollen määritellä tunnistettujen riskien merkittävyys niiden toteutuessa. Merkittävyyteen vaikuttavat henkilö-, omaisuus-, keskeyttämis- ja ympäristöön liittyvät vahingot sekä vahinkotapahtumaan liittyvä nopeus/äkillisyys. Käytännössä luokitteluun riittää karkea yleisarviointi (Rissanen 2002, 167; Allinniemi 1994, 29; Suominen 2003, 10.)

Perinteisesti riskit jaetaan kartoituksessa erilaisiin kategorioihin. Tyypillisesti jakajana on käytetty riskin toteutumisen mahdollisia seurausvaikutuksia. Pelkästään vahinkoa aiheuttava riski edustaa puhdasta riskiä ja se on nimetty vahinkoriskiksi. Toteutuessaan riskin seuraukset ovat aina haitallisia. Nämä riskit ovat onneksi vakuutuskelpoisia. Vahinkoriskien ohella yrityksen tulee kiinnittää myös huomiota liikeriskeihin. Liikeriski on taas normaali liiketoiminnan osa, joka yleensä merkitsee tappiota. Tappion ohella myös tuotto-odotusten toteutumattomuutta kutsutaan liikeriskiksi. Ongelmaksi liikeriskin tekee se, ettei sitä ole mahdollista vakuuttaa, vaan yrityksen pitää kantaa itse vastuu siitä. Liikeriskiä ei myöskään ole mahdollista muuten kokonaan välttää, kuin jättää tapahtuma järjestämättä. (Suominen 2003, 12-13.)

Liikeriskien luokittelu on Suomisen (2003, 13-14) mukaan hankalaa ja osittain keinotekois-takin. Mahdollisten liikeriskien analysointiin ja suojaustoimintoihin liittyvä tarpeellinen keino on hyvä liikemiestaito, joka muotoutuu ajan kuluessa, hiljaisen tiedon karttuessa. Ilman liike-riskien tuntemista ja tiedostamista yrityksessä ja projektissa ei voida tehdä kannattavia strate-gisia päätöksiä. Liikeriskien luonne on nopeasti muuttuva, jolloin liikeriskien riskilistaus ei millään voi olla täysin kattava. Koska tämä tutkimus kattaa vain käytännön järjestämiseen liittyvät riskit, ei liikeriskien tarkempi käsittely ole tarpeen.

Vahinkoriskien osalta riskien lajittelu on paljon yksinkertaisempi ja selvempi, sillä vahinko-riskit ovat luonteeltaan päinvastaisia eli hitaasti muuttuvia. Riskit voidaan jakaa henkilö-, omaisuus- ja vastuuriskeihin. (Suominen 2003, 14.)

Henkilöriski voi olla joko liike- tai vahinkoriski. Yhteisön voimavara on työntekijät, jotka tekevät kaiken suunnitellun työn. Tavallisten työntekijöiden työturvallisuus on tärkeä suoja-verkko tapahtuman onnistumisessa. Myös merkittävä riski kohdistuu projektin avainhenki-löihin, koska heidän korvaamisensa tulee taustaorganisaatiolle hankalaksi ja aikaa vieväksi sekä mahdollisesti myös kalliiksi. Riski konkretisoituu avainhenkilön poistumisen yhteydessä hänen viedessään oman tietämyksensä projektin keskeistä asioista mukanaan. (Suominen 2003, 14.)

Tyypillisimpiä työntekijän vahinkoriskejä on sairastuminen, vammautuminen tai jopa kuole-ma. Henkilöriskiksi voidaan myös luokitella väärän henkilön palkkaaminen. Väärin valittu henkilö voi tuottaa toiminnallaan ongelmia yrityksessä ja yrityksen sidosryhmille, ja mainitta-koon, että yritys on vastuussa henkilökunnan tekemisistä. (Suominen 2003, 14; Kinkki & Isokangas 2003, 125.)

Henkilöihin kohdistuvissa riskeissä pitäisi myös kiinnittää huomiota työntekijöiden työssä-jaksamiseen. Työuupumus on sen kaltainen riski, jossa riskienhallinta kytkeytyy koko henki-löstöpolitiikkaan. Töitä suunniteltaessa pitää ottaa kaikki mahdolliset tapahtumat huomioon. Esimerkiksi jos työntekijä on väsynyt, hänen tekemät arvionsa työtehtävästä tai siihen liitty-vistä tapahtumista voivat lisätä riskien ilmaantumista tai laukaista riskin. (Hidén 2000.)

Omaisuusriski aiheuttaa toteutuessaan vahinkoa taustaorganisaation tai projektin aineelli-selle omaisuudelle ja mahdollisesti projektiryhmän hallussa olevalle kolmannen osapuolen omaisuudelle joko vaurioittamalla, tuhoamalla tai häviämällä. Tavallisimpia uhkatekijöitä ovat murto, vesivahinko, ilkivalta, rikkoutuminen, rikolliset toiminnot sekä tulipalo- ja savu-

vauriot. Myös luonnonvoimat kuten tuli, salamat ja äkilliset lämpötilan vaihtelut voivat aiheuttaa mahdollista tuhoa omaisuudelle. Omaisuusriskeihin suojaudutaan yleensä vakuuttamalla. (Suominen 2003, 15; Kinkki yms. 2003, 125.)

Vastuuriski toteutuessaan merkitsee sitä, että taustaorganisaatio on korvausvelvollinen tai sille aiheutuu tulojen menetystä. Vastuuriski voidaan luokitella vastuuseen toiminnasta, tuotteesta ja ympäristöstä. Taustaorganisaatio voi joutua korvausvastuuseen projektin toiminnasta johtuvasta vahingosta. Riskin taustalla vaikuttaa näin ollen lainsäädännölliset normit ja tulokinnat niistä. Yritys on myös vastuussa työntekijöidensä aiheuttamasta vahingosta. Tällöin on tapahtunut työntekijän aiheuttama laiminlyönti tai huolimattomuus, jolla on syy-yhteys vahingon sattumiseen. (Suominen 2003, 15-16; Kinkki yms. 2003, 125.)

Riskiluokitukseen on monia erilaisia tapoja. Yleisesti vahinkotapahtumia tarkastellaan riskin esiintymistiheyden ja vakavuuden mukaan. Esiintymistiheydelle voidaan antaa joko verbaalinen tai matemaattinen kieliasu. Riskiä pidetään yleisenä, jos sen toteutumistodennäköisyys on 1 % ja erittäin harvinaisena jos luku jää alle 0,0001 %:n. Yleensä riskien vakavuuden ilmaisussa käytetään adjektiiveja vähäinen, kohtalainen, suuri ja katastrofaalinen. Vakavuutta käytetään ilmentämään merkityksetön, vähäinen, kohtalainen, merkittävä ja sietämätön. Esimerkiksi teoksessaan Tapio Rissanen Projektilla tulokseen jakaa riskit A:sta D:hen hyvin vakavista riskeistä vähäisiin riskeihin (2002, 167). Toisissa malleissa riskeille annetaan erilaisia arvoja, lasketaan matemaattisesti niiden yhteys ja tulosten perusteella päätellään onko riski suuri vai pieni. Luokittelussa voidaan myös arvioida muun muassa onko riski lähes varma, hyvin todennäköinen, todennäköinen, ei todennäköinen tai etäinen. (Suominen 2003, 20; Pelin 1998, 203.)

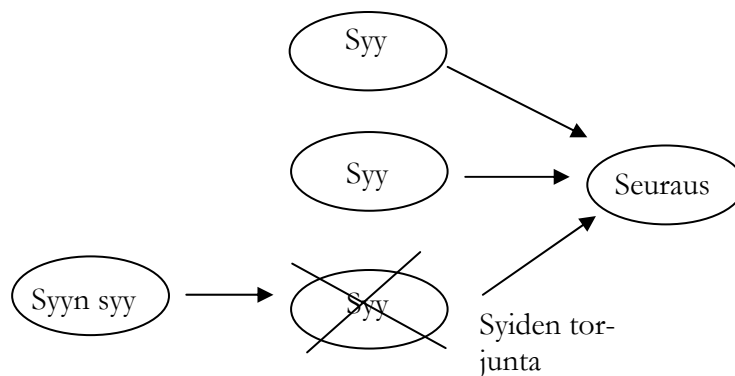
Vahinkojen ohella riskitarkasteluun on syytä liittää myös läheltä piti -tilanteet, joissa vahinko on ollut lähellä. Tilanne on merkki siitä, että riski on olemassa ja mahdollinen. Tilanteen tulisi yleensä johtaa ennaltaehkäisevien vahingontorjuntatoimien tehostamiseen ja asenteiden muutokseen. (Suominen 2003, 22.)

2.6 Riskikartoituksen jälkeen tapahtuvat toiminnot

Riskikartoituksen ja ylöskirjauksen jälkeen riskit tulee visualisoida eli esittää konkreettisessa muodossaan, jonka jälkeen tiedetään, ovatko riskit riittävän hyvin hallinnassa ja ketkä ovat

niille alttiita. Riskienhallinta tähtää vahinkojen ennalta ehkäisyyn, jolloin seuraavassa vaiheessa pitää päättää mitä riskeille tehdään: yritetäänkö niitä välttää, pienentää, siirtää, pitää itsellä vai hävittää kokonaan. Yleensä riskienhallintamenetelmät valitaan yksilöllisesti projektin tilanteen ja laadun mukaan. Tapahtumassa käytettävät menetelmät voivat vaihdella ajan ja esimerkiksi sääolojen mukaan. Projektin johdon tulee olla ratkaisuja tehdessään tietoinen taustaorganisaation riskinkantokyvyn määrästä sekä maineen ja maineen puhdistamisen tarvittavista ratkaisuista, jos jokin riski toteutuu. (Pelin 2004, 201; Suominen 2003, 100; Kinkki yms. 2003, 132; Työministeriö 1996, 20.)

Riskien välttäminen johonkin pisteeseen on mahdollista, jos tiedetään, että tietyllä toiminnalla on jokin seuraus, jolloin pidättäydytään riskialttiista toiminnasta. Tässä tapauksessa täytyy tietää, millainen ongelma tulevaisuudessa siintää. Riskin välttääkseen projektiryhmä pyrkii toimimaan entistä huolellisemmin ja varovaisemmin. Yleensä ongelman tulevaisuudessa aiheuttaa jokin syy menneisyydessä/nykyisyydessä ja sen tietoinen poistaminen erilaisilla toimintatavan muutoksilla mahdollisesti katkaisee syy-seuraus suhteen. Mahdollisten syiden, yhden tai useamman, poistaminen pienentää ongelman ilmaantumisen todennäköisyyttä. Riskejä voidaan siis myös vähentää muuttamalla omia toimintatapoja, jolloin riskin mahdollisuus pienenee tai poistuu kokonaan. Kuvio 5. ilmentää tätä ajattelutapaa. (Pelin 2004, 205; Suominen 2003, 102.)

Kuvio 5. Syy-seuraus -ketju (Pelin 2004, 205)

Riskien välttämistä ei aina pidetä mahdollisena tai järkevänä toimintatapana. Välttäminen saattaa tuoda joissain tapauksissa taustaorganisaatiolle jopa lisää kustannuksia. Kuitenkin huomattava määrä riskeistä on sellaisia, että niiden vahinkotodennäköisyyttä ei voida kokonaan poistaa tai ei voida tietää, mistä riski johtuu. Tällöin on mietittävä erilaisia keinoja riskien minimoimiseksi. Tässä tapauksessa riskikartoituksen jälkeen riskille pitää luoda suunnitelma, jossa riskin mahdollisuus pienenee. (Allinniemi 1994, 33; Suominen 2003, 102.)

Syy-seuraus -ketju ilmentää myös **riskien pienentämisen** tausta-ajatusta, jossa vahinkotapahtuman todennäköisyys tai sen seuraus poistetaan, jolloin riski pienenee tai se pyritään rajoittamaan osaan riskikohteesta. Riskien pienentämisen hallintakeinoja ovat riskien jakaminen ja yhdistäminen. Näistä jakaminen on yleisesti käytetyin ja eniten sovelletuin. Riskejä jakamalla lisätään riskikohteiden määrää, mutta toisaalta vahingon sattuessa on todennäköistä, että osa riskikohteista säilyy kuitenkin vahingoittumattomina ja onnettomuuden seuraukset jäävät pienemmiksi. Riskien jakamisella tähdätään yksipuolisuudesta johtuvien riskien torjumiseen. Vaikka riskien jakaminen ja yhdistäminen aiheuttavat projektille lisää kustannuksia, niin piilomenetykset jäävät kuitenkin vähemmäksi, kun projektiorganisaatio on turvannut toimintaansa riskejä jakamalla. (Suominen 2003, 102-104.)

Riskejä pienennetään ehkäisevällä toiminnalla esimerkiksi tehostamalla koulutusta ja erityisesti informaation hallintaa ja hyväksikäyttöä. Tapahtuman onnistumiseen voidaan vaikuttaa positiivisesti epävarmuutta pienentämällä. Riskien pienentämistä edesauttaa sidosryhmien tietoisuuden lisääminen mahdollisista riskeistä ja niiden ennalta ehkäisevistä toiminnoista. (Kinkki yms. 2003, 132; Suominen 2003, 105.)

Vahinkojentorjunta on riskienhallinnan klassinen painopistealue, jolla voidaan pienentää vahinkojen aiheuttamia kustannuksia. Sen tehtävänä on torjua tehokkaasti onnettomuudet ja vahingot ennalta ehkäisevin toimenpitein ja jos vahinkoja kuitenkin sattuu, torjunta rajoittaa niiden vaikutusta mahdollisimman vähään. Vahingontorjuntatoimien kenttä on laaja ja se kattaa ennaltaehkäisyä, vahinkojen ilmaisun, ilmoituksen siirron, hälytyksen tekemisen, torjuntatoimet vahingon yhteydessä ja jälkivahinkojen torjunnan. Toimenpiteiden tarkoituksena on lisätä yrityksen turvallisuutta. Vahinkojentorjunnassa keinoina käytetään: ehkäiseviä toimia, joiden tarkoituksena on poistaa uhan syyt; suojelevat keinot, joiden tarkoituksena on suojella muun muassa omaisuutta ja ihmishenkiä uhkaavilta vaaroilta sekä vaaran vähentäminen koettamalla rajoittaa vahinko mahdollisimman suppeisiin mittoihin. Vahingontorjunnan

keinoin yritys voi pienentää vahinkojen esiintymisen todennäköisyyttä ja rajoittaa syntyneiden vahinkojen laajuutta. (Suominen 2003, 105-106.)

Vahingontorjuntaa, kuten kaikkia muitakin riskienhallintakeinoja tulisi verrata suhteessa aikaan. Vahingontorjunta ajoittuu yleensä ennalta ehkäiseviin tehtäviin, joilla vahinko on tarkoitus pienentää. Riskien pienentämiseen liittyviä ratkaisuja on tarpeellista tehdä myös vahinkotapahtuman aikana ja sen jälkeen. Tyypillisiä torjuntaratkaisuja ovat erilaiset turvallisuuksratkaisut, kuten esimerkiksi turva-aitojen hankkiminen esiintymislavan eteen. Rajoittavalla toiminnalla pyritään rajoittamaan vahinkoa vahinkotapahtuman aikana. Tällaisia torjuntatoimia ovat muun muassa erilaiset pelastustoimet. Vahinkotapahtuman jälkeisiä riskienhallintatoimia voidaan kutsua valmius- ja toimintasuunnitelmaksi, jotka sisältävät jälkihoidon ja kriisitilanteen toimintaohjeet. Riskienhallinta konkretisoi tilanteen ”mitä tehdään jos onnettomuus tapahtuu?” Kriisisuunnitelmat auttavat yritystä toipumaan onnettomuudesta ja parantavat sen toimintaedellytyksiä. (Suominen 2003, 108-110.)

Riskien siirtäminen tapahtuu vakuutuksien ja sopimusten kautta. Siinä riski siirretään vakuutuksella vakuutusyhtiölle tai esimerkiksi riski tekniikan toimivuudesta alihankkijalle. Tapahtumalle voi ottaa erilaisia vakuutuksia esimerkiksi omaisuusvahinkoihin sekä henkilökunnan ja talkoolaisten tapaturmiin. Jopa terroristeihin voi varautua vakuutuksin.

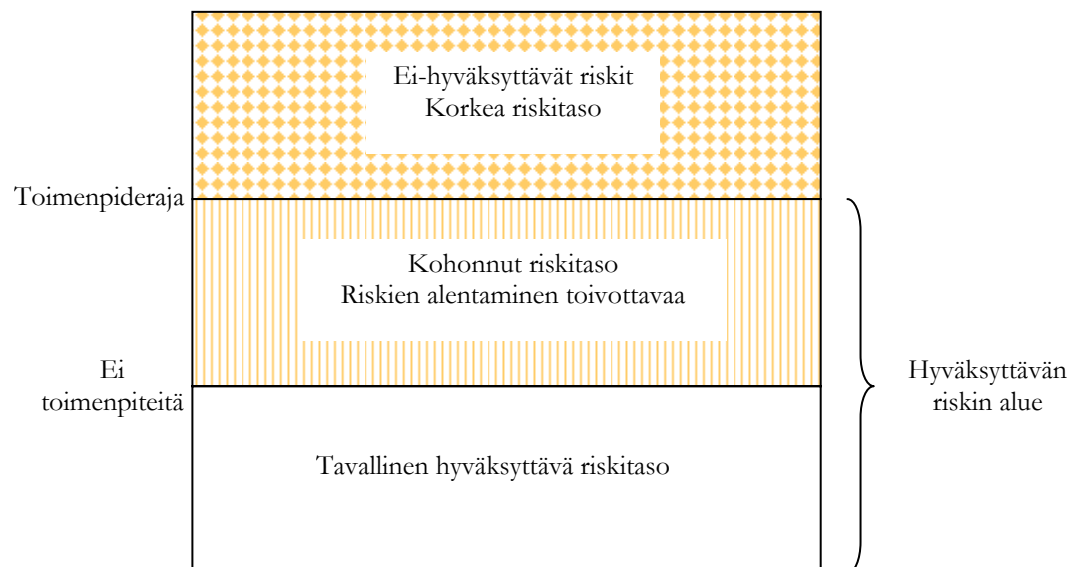
Vakuutuspainotteista siirtostrategiaa pidetään yritykselle helpoimpana ja turvallisimpana strategiaana. Tämän tapainen käytäntö vapauttaa projektin johdon puntaroimasta erityisen tarkasti projektin riskien olemusta ja tarvittavia suojaustarpeita. Hankkimalla vakuutuksia, voidaan ajatella, että ”asiat ovat hoidossa”. Tässä tapauksessa taustaorganisaatio on valmis maksamaan hankkimastaan turvallisuudesta kohtuullisen hinnan. Kuitenkin vakuutuksia hankittaessa on otettava huomioon, ettei vakuuta liikaa ja tarpeettomasti. On turha maksaa terrorismivakuutusta, jos terrorisminvaara on hyvin epätodennäköinen. (Kuusela yms. 1998, 141.)

Kun taustaorganisaatio hankkii projektille vakuutuksia ja projektiryhmä toteuttaa erilaisia vahingontorjuntatoimia, se toteuttaa yksilöllistä riskienhallintastrategiaa (Kuusela yms. 1998, 139). Vaikka tapahtumat olisivat samantapaisia, esimerkiksi useampi kuin yksi hiphop-tapahtuma Suomessa, niin jokaisella tapahtumalla on oltava yksilöllinen suunnitelma siitä, kuinka riskeihin varaudutaan. Tämä sen vuoksi, että tietyt suojausratkaisut toimivat vain tietyssä ympäristössä. Esimerkiksi jos alueen läheisyydessä on valtatie, on pohdittava mitä sille

voidaan tehdä. Vähennetäänkö sen nopeusrajoitusta ja tällä tavalla turvataan tiellä ja sen läheisyydessä liikkuvat ihmismassat?

Yksi riskien hallitsemiskeino on **riskien hyväksyminen**. Järjestäjä voi päättää hyväksyä joitain riskejä ja pitää ne itsellään toivoen niiden toteutumattomuutta. Riskin jättäminen projektille itselleen edellyttää taustaorganisaatiolta tiettyä riskinkantokykyä. Riskin ottamista itselle kannatetaan vasta siinä tapauksessa, kun riski on toteutumistodennäköisyydeltään kohtuullisen yleinen ja aiheuttaa vain vähäistä tappiota (ks. kuvio 1). Omalle vastuulle ei ole sitä vastoin järkevää jättää taloudellisesti vakavia riskejä. Esimerkiksi paloriskit vakuutetaan ilman mitään erillistä mietintää. (Kuusela yms. 1998, 136.)

Riskien hyväksyttävyyttä voidaan esittää kolmella eri tasolla. Ei-hyväksyttävät riskit ovat niin suuria, että niitä ei voi hyväksyä missään tapauksessa, jolloin niitä ei voi jättää itselle. Tavallisesti riskin hyväksyttävyyssalueella riskit ovat niin pieniä, että niiden takia ei tarvitse ryhtyä minkäänlaisiin toimenpiteisiin. Kuvio 6. ilmentää asian käytännössä. (Ala-Risku yms. 1996, 8-9.)

Kuvio 6. Hyväksyttävän riskin alue (Ala-Risku yms. 1996, 10)

Tehtäessä päätöksiä riskien hyväksyttävyydestä perusteena on yleensä riskeistä saatujen hyötyjen määrä verraten riskien suuruuteen. Hyväksyttävä riskitaso on siis verrannollinen toiminnan tuomaan hyötyyn. Yleensä mitä suurempi hyöty riskeistä saadaan, niin sitä suurempia riskejä ollaan valmiita hyväksymään. Arviot riskin hyväksyttävyydestä ovat aina subjektiiv-

visia ja tapauskohtaisia ja käsityksiin riskien hyväksyttävyydestä vaikuttaa useat eri tekijät. (Ala-Risku yms. 1996, 10.)

2.7 Riskien seuranta

Viimeisessä vaiheessa riskienhallinnassa on hyvä nimetä vastuuhenkilö, joka pitää huolen riskille päätetystä keinosta. Muun muassa turvallisuusvastaava huolehtii siitä, että sovitut turvallisuusjärjestelyt toimivat ja esimerkiksi järjestysmiehiä on tarpeellinen määrä oikeassa paikassa ja he osaavat hoitaa tehtävänsä oikein.

Kun riskeille on määritelty hallintasuunnitelma ja se, kuka vastaa suunnitelman valvomisesta, niin niille sovitaan tarkistusajankohdat ja hälytínjärjestelmät. Hälytín ilmoittaa riskin toteutumisesta tai todennäköisyyden lisääntymisestä. Toimenpiteet voivat olla luonteeltaan erilaisia, ne voivat esimerkiksi olla heti tehtäviä tai toimenpiteet otetaan käyttöön, jos riskin todennäköisyys ylittää tietyn pisteen. Toimenpiteet voidaan myös panna käytäntöön riskin toteuduttua tai sitten riskeille luodaan erilaisia varasuunnitelmia. (Pelin 2004, 201-211.)

Yleensä Pipefestin käytännönjärjestelyistä vastaa talkoovastaava, jolloin hänen huolekseen jää aluetta koskevien teknisten riskien poissulkeminen. Tapahtuman aikana turvallisuudesta huolehtivat turvallisuuspäällikkö ja hänen apunaan alueiden turvallisuusvastaavat. Alueen rakentamisesta ja toimivuudesta vastaa rakennusvastaava, jolla on monen vuoden kokemus tapahtumaelementtien sijoittelusta.

3 PIPEFEST-TAPAHTUMAN KULTTUURITAUSTA

Pipefest-tapahtuma on keskittynyt hiphop-kulttuurille. Kyseisessä kulttuurissa on tiettyjä riskienhallinnalle merkityksellisiä piirteitä, joten sitä itsessään on syytä käsitellä hieman tarkemmin. Hiphop-kulttuurin juuret ovat kotoisin New York Cityn Etelä-Bronxista. Alkuaikoinaan 1970-luvulla, hiphop oli pääasiallisesti afroamerikkalaista nuorisokulttuuria, jota ylläpitivät katujen huume- ja rikollisliigat, mutta viimeistään 1990-luvulla se nousi yhdeksi yleiseksi amerikkalaisnuorison itseilmaisun muodoksi. (Mikkonen 2004, 30-33.)

Hiphop oli alun perin vastakulttuuria seksuaalisine ilmaisuineen, yhteiskuntaturhautuneisuuksineen ja kapinoineen, mutta kuten kaikki muut populäärikulttuurit, sekin alkoi sulautua valtakulttuuriin. Hiphop on kuitenkin säilyttänyt suurimman osan vastakulttuuriuhostaan näihin päiviin asti. Hiphop-nimityksen kerrotaan olleen joko dj:nä toimineen MC Lovebug Starksin tai Kool DJ Hercin keksintöä. (Mikkonen 2004, 30,32.)

3.1 Hiphop-kulttuurin neljä elementtiä

Hiphopissa on oma kielensä, jonka urbaanimurre on saanut vaikutteita eri suomenkielen murteista sekä englanninkielestä. Hiphop ei ole myöskään vain pelkkää musiikkia, vaan se on paljon muutakin. Esimerkiksi hiphopiin yhdistetään ajatustasolla muun muassa katukoripallo, suuret vaatteet sekä huumeet ja rikollisuus. Mielleyhtymän takana on ymmärrettävästi kulttuurin katulähtöisyys, josta kaikki on saanut alkunsa. Hiphopista voi löytää kuitenkin neljä toiminnallista pääelementtiä:

- DJ-työskentely, jota Suomessa kutsutaan myös tiskijukkana olemiseksi.
- MC eli Master of Ceremony, toisin sanoen riimittelijä/”räppääjä”, joka riimittelee/puhuu sanat dj:n soittamaan musiikkiin.
- Break dance, joka on näyttävä ja vauhdikas tanssi akrobaattisilla liikkeillä.
- Graffitimaalaus, joka on värikäs ja huoliteltu spraymaaliteos. (Kivelä).

Seuraavissa kappaleissa tarkastellaan lähemmin neljää pääelementtiä.

Tiskijukaksi eli dj:ksi kutsutaan henkilöä, joka soittaa musiikkia äänilevyiltä yleisölle. Dj voi soittaa niin yökerhoissa kuin radiossa. Aivan hiphopin alkuaikoina dj:t aloittivat soittamaan puisto- ja korttelijuhlissa ollen näin juhlien keskipisteenä. He soittivat aluksi amerikkalaisia soul- ja jamaikalaisia reggae-kappaleita, mutta ajan kuluessa dj:t alkoivat myös miksata juhliin uusia, tanssittavampia ja bassovoittoisempia versioita vanhoista kappaleista. Reggaen ja soulin lisäksi hiphopiin sanotaan vaikuttaneen myös amerikkalainen jazz ja blues, unohtamatta kuitenkaan r&b:tä ja synteettistä konemusiikkia. Jossain vaiheessa dj:t alkoivat ottaa mallia amerikkalaisista radiojuontajista ja alkoivat puhua myös musiikin päälle. Tämän seurauksena toasting-puhelaulutyylä alkoi kehittyä. (Kivelä, Mikkonen, 2004, 30, 32.)

Alussa **Master of Ceremony**n eli mc:n tehtävänä oli dj:n ja juhlien kehuminen. Myös yhtenä tärkeänä tehtävänä oli yleisön rauhoittaminen, koska juhlijoiden tunteet saattoivat kuumentua välillä pahastikin. (Mikkonen 2004, 34.)

Hiphop -musiikille tunnusomaista on lyhyet pitkään toistuvat ”samplet”, jotka ovat toisesta esityksestä kopioituja korkeintaan muutaman sekunnin mittaisia osuuksia, joita toistetaan taustalla. Tämän toistuvan osan päälle mc puhuu, toisin sanoen riimittelee runomuotoista sanoitusta eli räppää. Jokaisella mc:llä on oma tyylinsä riimitellä. Sanoitukset voivat vaihdella arkisista tarinoista hauskanpitoon tai hyvinkin kantaaottaviin sekä poliittisiin aiheisiin. Rapin riimittelystä on myös verrattu Kalevalan aikaisiin runonlauluihin. (Kivelä)

Myös rapissa kilpaillaan riimittelytaidoilla. Kilpaillessa kaksi mc:tä on lavalla yhtä aikaa ja molemmilla on kaksi alle minuutin pituista vuoroa ilkeillä toiselle mahdollisimman kiinnostavasti. Tuomaristo valitsee parista toisen osapuolen seuraavalle kierrokselle. Kilpailujen parikilpailuosuutta kutsutaan battlettamiseksi. Suosittu ivaamisteema battlettamisessa on ollut vastakilpailijan äitiin kohdistuvat epäkohteliaisuudet.

Break dance on hiphop-kulttuuriin kuuluva näyttävä ja vauhdikas tanssilaji, joka sisältää akrobaattisia osuuksia. Se alkoi kehittyä tanssitaitoisten ihmisten keskuudessa puisto- ja katujuhlissa. Katutanssijoiden nimitys b-boy tarkoittaa joko break boy, beat boy tai Bronx boy. Nimityksen on alun perin keksinyt dj:nä toiminut Kool Herc. Kun kilpaillaan Break dancesa, kilpailun käsitteenä puhutaan myös battlettamisesta, jolloin yksi tai useampi tanssija kilpailee paremmuudestaan vuoronperään (vrt. riimitely battletus). (Kivelä; Mikkonen 2004, 34.)

Graffititaide sai alkunsa kaupunginosia hallinneiden jengien seinämaalauksista, joiden tarkoitus oli osoittaa kenelle alue kuului. Jengien hajotessa 1970-luvun puolivälissä, alkoivat yksittäiset maalaajat luoda graffiteja ja yleisemmin persoonallisia nimimerkkejä eli ”tageja” seiniin ja metrovaunujen kylkiin. Ensin maalaukset olivat kooltaan pieniä mutta jossain vaiheessa ne muuttuivat kattamaan kokonaisia seiniä tai kokonaisia metrovaunuja. (Mikkonen 2004, 32.)

Graffitimaalauksien luominen on yleisesti lailla kiellettyä toimintaa ja luokitellaan sotkemiseksi. Laittomia ”taideteoksia” voi löytää niin tehdasalueen varastojen seinistä, junavaunuista, erilaisista yhdystunneleista kuin tavallisten rakennustenkin seinistä. Yleensä tämän suuntaiset ”taiteet” luodaan yöaikaan sellaiseen paikkaan, jossa on vähän liikennettä käyttäen spraymaalaa tai tusseja. Laittomien töiden joukosta voi löytää taiteellisestikin lahjakkaita töitä ja mahdollisesti yöllisen maalarin tarkoituksena on voinut olla ympäristön kaunistaminen, ei sotkeminen.

On olemassa myös ”sallittuja” graffititaideteoksia. Näillä teoksilla on yleensä tapana kaunistaa ja tuoda ilmi, mitä kyseessä oleva ympäristö haluaa viestittää olemassa olollaan. Esimerkiksi jonkun koululaitoksen seinässä oleva työ voi ilmentää koulun kasvatussuuntautumispoliittikkaa. Graffitien maalaamisesta järjestetään vuosittain jopa sm-kisoja.

3.2 Hiphop-kulttuurin Suomen valloitus

1980-luvun alussa hiphop-kulttuuri rantautui Suomeen, pääasiallisesti Helsinkiin, brake dancen ja graffitimaalauksen kautta. Muun muassa Helsingin Tanssiopisto otti tuolloin opetussuunnitelmaansa brake dancen ja palkkasi amerikkalaisia tanssijoita opettajiksi. Opiston lisäksi hiphopista kiinnostuneet tapasivat toisiaan esimerkiksi Helsingin keskustassa rautatieaseman kupeessa olevassa City-käytävässä esitellen ”breikkaus” -taitojaan ja maalaamaan graffititaidetta. Ilmiöön on mahdollisesti vaikuttanut elokuvat aiheesta, mutta sitä ei ole virallisesti koskaan osoitettu toteen. (Mikkonen 2004, 36.)

Mitään ei olisi tapahtunut pääkaupunkiseudulla 1980-luvulla ilman Helsingin Ruoholahdessa sijaitsevaa legendaarista nuoriso- ja klubitilaa Lepakkoa. Siellä järjestettiin hiphop-juhlia, dj-kilpailuja ja myös sm-kisoja brake dancessa ja graffitimaalauksessa. Siellä kilpailleen Suomen

dj-kisojen vuoden 1989 voittaja osallistui myös dj:n maailmanmestaruuskisoihin tullen kolmanneksi. (Mikkonen 2004, 37-38.)

Niin sanotun todellisen ja ensimmäisen suomalaisen hiphop-albumin julkaisi vuonna 1990 Damn The Band, vaikka huumoriräppiä olikin julkaistu jo edellisenä vuonna. Yhtyeen nimen mukaan nimetyn debyyttialbumin sanoitukset olivat englanniksi riimiteltyjä ja hyvin 80-lukumaisia. Huumorirapin luomasta mielikuvasta hiphop ja eritoten suomenkielinen rap joutuivat pitkäksi aikaa huumorimusiikin marginaaliin, joka kesti ainakin 90-luvun puoleenväliin asti. (Mikkonen 2004, 50-52.)

1990-luvun puolivälin jälkeen Suomen suurimmista kaupungeista alkoi tulla enemmän nuoria rap-artisteja, jotka hyödynsivät kotikoneiden tekniikan kehittymisen ja loivat tällä tavalla omaa musiikkiaan, jopa suomen kielellä. Esimerkiksi Matti Nousiainen alias Seremoniamestari ja Fintelligens olivat saaneet omia riimejä omakustannelevyille, mutta suomalaisen huumorirapin luoma mielikuva toi suomihiphopille uskottavuusongelmia. (Mikkonen 2004, 57, 63.)

Hiphop nousi myyntilistoille kohinalla 2000-luvun alussa. Ensimmäisen aallon harjalla olivat todellisesta hiphopista suomenkielellä riimitelleet Fintelligens ja Seremoniamestari. Petri Nygård edusti tässä aallossa huumorirapin genreä. Toisessa aallossa olivat mukana muun muassa Kapasiteettiysikkö, Flegmaatikot ja Kwan. Tämän jälkeen alkoivat suomalaiset levylistat pikkuhiljaa täyttyä hiphopista, kun suuret levy-yhtiöt etsivät uusia kykyjä omille listoilleen. Jopa voitiin puhua suomihiphopin ylikuumenemisesta, kun mediakin heräsi kertomaan monia nuoria koskettavasta uudesta ilmiöstä. (Mikkonen 2004, 24-25, 77-81.)

Hiphop nousi Suomessa uudelle tasolle vuonna 2003, kun Pikku-G alias Henri Vähäkainu teki siitä nuorten- ja jopa lastenkulttuuria. Myös omaperäisellä musiikkisekoituksellaan hurrannut Don Johnson Big Band sijoittui hyvin levymyyntilistoilla. Lisäksi melkein jokaisessa suuremmassa kaupungissa alkoi olla jo oma undergroundryhmänsä julkaisten omaehtoisesti materiaaliaan. (Mikkonen 2004, 24-25.)

Suomesta löytyy myös maailman ensimmäinen inarinsaameksi levyttänyt rap-artisti Amoc. Inarilaisen Amocin tuotanto ei ole joikurapia, vaan sanoitukset kertovat demoneista ja mystisyydestä. Artisti kuvaileekin rappiaan aggressiiviseksi hirviörapiksi. Haastavaksi riimittelyn kuitenkin tekee se, että saamenkielessä ei ole paljon nykyaikaisia sanoja, jolloin sanoituksia

pitää ottaa englannin- ja suomenkielestä. On myös sanottu, että saameksi rappaaminen on edesauttanut inarinsaamen yleistymistä omalla kielialueellaan. (Ruotsalainen 2007.)

Yleisen suosion johdosta hiphop-kulttuuri on Suomessa yhä useammalle lähinnä musiikkia ja suuria vaatteita. Break Dancea, graffitimaalausta ja dj-kulttuuria harrastetaan edelleen, mutta ainoastaan mc:t ovat nousseet suuren yleisön tietouteen. Samalla raptyyliä ovat kehittyneet persoonallisemmiksi. Rap-artistit ovat pohtineet imagoaan ja Suomesta löytyy perheitä huomioivia, positiivisia ja lapsille suunnattuja sekä ajattelevia rap-artisteja, mutta myös kaikkea vastustavia ja pilvenpolttoon keskittyviä artisteja. (Mikkonen 2004, 187.)

2000-luvun vaihteessa hiphop-kulttuurille ei ollut olemassa Suomessa merkittävää yhtenäistävää tekijää. Kun Pipefestiä alettiin toteuttaa nykyisessä muodossaan, sen yhtenä tarkoituksena oli hiphop-kulttuurin tuominen esiin ja mahdollisesti edelleen kehittäminen. Pipefest oli myös yksi keino saada kaikki hiphopista kiinnostuneet samaan paikkaan pitämään hauskaa ja tutustumaan toisiinsa.

4 PIPEFEST TAPAHTUMANA

Alkusysäys Pipefest-tapahtumalle olivat itse kainuulaiset nuoret ja heidän tarpeensa. Kainuun Nuoret Johtajat ry:n koulutukseen osallistuvat nuoret tekivät vuonna 1999 tutkimuksen kainuulaisten nuorten aktiviteeteistä ja ajanvietemahdollisuuksista, jolloin tutkimuksessa kävi ilmi, ettei Kainuussa ollut tarpeeksi aktiviteettejä eikä yhteisiä tapahtumia. Suuriin tapahtumiin piti lähteä toiselle puolelle Suomea, jos sellainen aktiviteetti kiinnosti. Vaikka paikalliset nuorisotoimet järjestivätkin aktiivisesti ajanvietettä, niin koko Kainuun yhteiset tapahtumat puuttuivat. Kainuun Nuoret Johtajat ry halusi tähän muutosta ja alettiin suunnitella kainuulaisille nuorille omaa festivaalitapahtumaa kesäksi 2000. (Seppänen, 2007.)

Samoihin aikoihin huomattiin, että Vuokattia ei markkinoitu riittävästi matkailukohteena nuorille. Nuorisotapahtuma todettiin hyväksi markkinointivälineeksi tuoda Kainuuta ja Vuokattia nuorten tietoisuuteen, niin että he palaisivat sinne myöhemmin perheineen viettämään aikaansa. Näin kainuulaisten nuorten aktiviteetti- ja Vuokatinalueen markkinointitarpeet kohotasivat toisensa, jolloin Kainuun Nuoret Johtajat ry ja Pohjolan Mylly Oy päättivät järjestää yhteistyössä nuorisolle suunnatun yleisötapahtuman. (Seppänen, 2007.)

4.1 Pipefest -tapahtuman taustat

Pipefest on hiphop-kulttuuriin suuntautunut yleisötapahtuma, joka järjestetään Sotkamon kunnassa, Vuokatinvaarojen kupeessa, noin 30 kilometrin päässä Kajaanista. Nykyisessä muodossaan Pipefest järjestettiin ensimmäisen kerran vuonna 2001, jolloin festivaalivieraita paikalla oli noin 2000 henkilöä. Vuosi vuoden jälkeen tapahtuma on kerännyt enemmän hiphopista kiinnostuneita ihmisiä ja viimeisin yleisöennätys saavutettiin vuonna 2005, jolloin kävijöitä oli kahdelle päivälle noin 9000.

Pipefest lisättiin Vuokatin tapahtumakalenteriin alun alkaen tukemaan laskettelua ja lumilautatunnelia. Ajankohdaksi valittiin elokuun ensimmäinen viikonloppu, toisin sanoen kesälomien viimeinen, jolla pyrittiin pidentämään kesäsesonkia syksymmäksi. Tapahtuman tarkoituksena on luoda positiivisia mielikuvia nuorison keskuudessa, jotta he palaisivat Vuokattiin tulevaisuudessakin. Tapahtuman omistaa Intotalon Osuuskunta (49 %) ja Pohjolan Mylly Oy (51 %).

Välimatkat Vuokattiin ovat pääosasta Suomea siedettäviä, esimerkiksi 8 km Sotkamosta, 40 km Kajaanista, 195 km Oulusta, 193 km Kuopiosta, 575 km Helsingistä sekä 477 km Sodankylästä. Liite 2 osoittaa, missä Vuokatti sijaitsee Suomessa. Välimatkat eivät ole mahdottomia näin ollen kulkea. Paikanpäälle pääsee julkisia liikennevälineitä käyttäen kätevästi saapumalla ensin lentokoneella, bussilla tai junalla Kajaaniin ja sieltä jatkamalla joko bussilla tai autolla tapahtumapaikalle. (Pipefest.)

Yläalue käsittää Vuokatinrinteiden autopaikoituksen ja huoltorakennukset sekä caravan-alueen. Caravan-alueelle on järjestetty telttailumahdollisuus, jonka takaosaan on myös varattu asuntoautoille ja -vaunuille rajallinen määrä sähköllisiä paikkoja. Sieltä löytyvät myös aina avoinna olevat, kunnolliset suihku- ja peseytymistilat. Koska telttä-alueelle ei ole lupa ajaa autolla tapahtuma-aikaan, autot voi jättää yläalueella sijaitsevaan maksulliseen ja vartioituun parkkiin. Yläalueella sijaitsevat myös K-18 Klubi, Moskova-telttä ja tavaratarikka. (Pipefest.)

Vaikka telttamajoittumiseen ei tarvitse ilmoittautua ennakoon, on majoittumisen alkamisaikaa rajattu turvallisuuden vuoksi ja alueelle pääsee majoittumaan vasta torstai-iltapäivällä kahden jälkeen. Tällöin ennakkolippujen lunastaminen alueen tavaratarikasta on myös mahdollista. Periaatteessa tapahtuma-aikana ilman tapahtumatariketta ei majoitusalueella ole luvallista olla. Tapahtuman päätyttyä poistuminen majoittumisalueelta tulisi pääasiallisesti tapahtua sunnuntai-iltaan mennessä.

Vuokatti on tapahtuman aikana lähes kokonaan kansoitettu festivaaliyleisöstä. Jos telttaelämä ei kiinnosta, niin lähistöltä löytyy eritasoisia majoituspalveluja hotellista mökkimajoitukseen. Yleensä vuokramökit varataan kuitenkin nopeasti, joten mökkimajoituksen haluava joutuu varaamaan majapaikkansa hyvissä ajoin. Heinäkuussa voi vain kysellä peruutuspaikkoja. (Pipefest.)

4.3 Alueella olevat palvelut

Tapahtuma-alueelle saavuttaessa ensimmäisenä tulee vastaan Info-piste ja lipunmyynti. Pisteestä voi lunastaa ennakkolippuja, ostaa lippuja ja saada vastauksia erilaisiin kysymyksiin. Info-pisteestä voi myös lunastaa tiettyjen alueella sijaitsevien vuokramökkien avaimia ja kysellä kadonneita esineitä. (Pipefest.)

Itse alueelta löytyy erilaisia palveluita joista osa on tapahtumanjärjestäjän tuottamia ja osa on alihankkijoiden ja yhteistyökumppanien tuottamaa palvelua. Järjestäjän tuottamat palvelut ovat tavara- ja viinanarikka sekä vartioitu parkkipaikka. Tavaratarikkaan on teltta-alueella yöpyvän mahdollisuus jättää arvokkaat tavaransa säilytykseen pientä korvausta vastaan festivaalialueella käymisen ajaksi. Viinanarikka palvelee yli 18-vuotiaita asiakkaita festivaalialueen välittömässä läheisyydessä, jonne heidän on mahdollista jättää alkoholipitoiset juomat säilytykseen festivaalialueella olonsa ajaksi. (Pipefest.)

Eri sidosryhmistä alueella palvelevat omalta osaltaan Suomen Punaisen Ristin ensiapu, Suomen evankelis-luterilaisen kirkon Palveluoperaatio Saapas -toiminta, Youth Against Drugs -organisaatio ja erilaisia ruokapalveluita. Seuraavassa lisää näistä eri toimijoista.

Suomen Punaisen Ristin (myöhemmin SPR) ensiapupiste sekä -partiot ovat ylä- sekä ala-alueella antamassa ensiapua tapahtuman aikana sattuneisiin haavoihin ja ruhjeisiin. SPR:n henkilöt hoitavat pienet pintanaarmut ja ohjaavat suurempien kolhujen kohdalla avuntarvitsijan jatkotoimenpiteisiin joko Sotkamoon tai Kajaaniin. Lähetettävät henkilöt laitetaan joko ambulanssiin tai taksiin tapauksesta riippuen. SPR:n henkilöiden työnkuvaan kuuluu myös eräänlainen huume-, alkoholi- ja seksivalistus. Muun muassa SPR:llä on joka kesäinen Kesäkumi-kampanja, jonka tarkoituksena on valistaa nuoria seksitaudeista, miten niitä ehkäistään ja miten ne mahdollisesti tunnistetaan. Kampanja on yleensä ollut ”suosittu” ja hyvin nuorison tiedossa.

SPR:n partiossa on aina kolme henkilöä, yksi antamassa apua ja kaksi turvaamassa selustaa mahdollisilta häiriötapauksilta. Partiossa pitää olla vähintään yksi kokenempi henkilö, jolloin ensiavun antaminen tulee tehtyä oikein. SPR:n toiminta on vapaaehtoistyöpohjaista mutta jokaisen ensiapua antavan henkilön on täytynyt käydä vähintään yksi ensiapukurssi. Edes ammatikseen toimiva sairaanhoitaja ei pääse ilman ensiapupassia partioimaan. SPR:n henkilöiden joukossa on myös huumeiden ehkäisyä valmentavan kurssin käyneitä. (SPR.)

Partioiden kiertäessä alueella tulee henkilöiden olla valppaina ympäristön suhteen, sillä koskaan ei voi tietää, milloin on tarvetta ensiavulle. Ensiapua antavan henkilön tulee olla valmis antamaan apua mihin vuorokauden aikaan tahansa. Koska SPR:n henkilöt eivät kuitenkaan toimi järjestyksenvalvojina, he tarvitsevat tuekseen järjestyksenvalvojan, jos ensiaputilanne vaatii menemistä rauhattomaan paikkaan. SPR:n henkilöt eivät myöskään ole kävele-

viä apteekkeja, joten heidän toimintaansa ei kuulu antaa esimerkiksi Buranaa tai muunlaisia kipulääkkeitä.

Palveluoperaatio Saappaan (myöhemmin Saapas) toiminta-ajatuksena on auttaa alle 18-vuotiaita nuoria. Saapas on paikalla erityisesti nuorten suosimissa oleskelu- ja kohtaamispaikoissa, festivaaleilla ja muissa tapahtumissa, joissa nuoria on paljon paikalla. Pipefest -tapahtumassa Sotkamon Seurakunta tekee yhteistyötä Kajaanin Seurakunnan kanssa ja paikalla on koko viikonlopun aikana yhteensä noin 30 toimijaa. (Saapas.)

Saappaan toiminta on auttamis- ja sielunhoitotyötä, jota evankelis-luterilainen seurakunta järjestää. Toiminta Saappaassa on vapaaehtoista ja vapaaehtoiset ovat koulutettuja täysikäisiä, kuitenkin suurin osa toimijoista on nuoria aikuisia. Toimintaa ohjaa ja siitä vastaa seurakunnan nimeämä henkilö. Vapaaehtoiset ovat vaitiolovelvollisia asioista, joita he kohtaavat päivystysaikanaan. Saapas voi kuljettaa nuoren, joka ei itse pysty huolehtimaan itsestään ja joka on yleensä alkoholin vaikutuksen alainen, joko kotiin, kontaktipisteeseen tai muuhun turvalliseen kohteeseen muun muassa teltaan tai mökkiin. Saappaalla on kontaktipiste Pipefest-tapahtumassa yläalueella. (Saapas.)

Pipefest-tapahtumassa Saappaalla on moninaisia tehtäviä. Tehtäviin vuosien varrella on kuulunut muun muassa kuuntelun ja päihtyneiden hoitamisen lisäksi laastarin laittoa, kenkien pesua, piilolinssien etsimistä, teltan korjausta, poikaystävän etsimistä ja niin edelleen. Saappaan toiminta-ajatuksena onkin antaa tarkoituksenmukaista apua, tietenkin muistaen asioiden tärkeysjärjestys.

Saappaan työntekijät ovat kaikki saaneet ensiapukoulutuksen, mutta Pipefest-tapahtumassa Saapas ja SPR ovat sopineet, että suuremmat haaverit hoitaa SPR tai pahimmassa tapauksessa sairaankuljetus. Saappaan henkilöt eivät myöskään ole järjestyksenvalvoja eikä heillä ole mitään viranomaisoikeuksia vaan toiminta perustuu jokaisen velvollisuuteen auttaa hätässä olevaa.

Saapas saa festivaalitoimintaansa varoja Kirkkovaltuustolta ja Raha-automaattiyhdistykseltä. Ilman näiden kahden järjestön apua Saappaalla olisi pienemmät mahdollisuudet auttaa ihmisiä Pipefest -tapahtumassa, koska Sotkamon seurakunnalla ei ole taloudellisia resursseja lähteä yksin panostamaan suureen määrään ulkopaikkakuntalaisia nuoria. Vaikka työpanos onkin talkoilla järjestetty, niin toimintaan liittyy myös muita kuluja, joita peitetään avustusrahalta.

Ruokapalveluja alueella tarjoavat Hesburger lumilautatunnelissa ja Àla Katti -ravintola ylä-alueella. Molemmilta alueilla on myös muutama ruokateilta, joista on mahdollista saada muun muassa pyttipannua ja paellaa.

Tapahtuma-alueen läheisyydessä, muutaman kilometrin päässä rinteistä, on kaksi ruokakauppaa, S-Market ja K-kauppa, joista festivaalikävijöillä on mahdollisuus täydentää ruoka- ja juomavarastojaan. Vuokatin palveluiden lisäksi Sotkamossa on erilaisia ravintola-, kauppa- ja huoltoasemapalveluita, mutta siellä on myös lähin raha-automaatti OTTO, apteekki ja terveyskeskus. (Pipefest.)

5 TUTKIMUSMENETELMÄ JA TYÖN TOTEUTUS

Vaikka Pipefest-tapahtumalle on joka vuosi mietitty erilaisia riskejä, niin riskianalyysistä ja tapahtuman erilaisista riskeistä ei ole luotu kirjallista aineistoa. Tutkimusaineisto oli näin ollen tapahtumassa toimivien henkilöiden hiljaista tietoa. Aineiston keräämiseksi heitä haastateltiin keväällä 2007. Koska tutkimukseen tarvittava tieto oli kvalitatiivista eli laadullista aineistoa, niin keräysmenetelmänä käytettiin puoli strukturoivaa haastattelumenetelmää. Haastattelumenetelmän valinnassa päädyttiin teemahaastatteluun sen vuoksi, että kysymysten asettelu antoi liikkumavaraa, jos jokin vastaus tarvitsi tarkentavia kysymyksiä ja toisaalta kysymykset vaihtelivat haastateltavien Pipefest -tapahtuman työtehtävien ja yleisen kokemuspohjan mukaan.

5.1 Kvalitatiivinen tutkimus ja puolistrukturoitu haastattelumenetelmä

Kvalitatiivisilla tutkimusmenetelmillä tarkoitetaan tavallisimmin ei-tilastollisia kenttätutkimusmenetelmiä ja kvalitatiivinen ymmärretään yleensä aineiston muodon kuvaukseksi. Joskus kvalitatiivisesta tutkimuksesta käytetään nimitystä ”pehmeät” tutkimusmenetelmät erotukseksi tilastollisista, ”kovista” tutkimusmenetelmistä. Tämä nimitys antaa valitettavasti harhakäsityksen, että kvalitatiivinen tutkimus ei olisi niin tieteellinen kuin tilastolliset tutkimukset. Ero kvalitatiivisten ja kvantitatiivisten menetelmien välillä on lähinnä tavoissa toteuttaa tiedonkeräystä. Kun tilastolliset menetelmät pohjautuvat matemaattisiin keinoihin niin kvalitatiiviset tutkimusten aineistot ovat laadullista, ei laskettavissa olevaa tietoa. (Eskola & Suoranta 1999, 13; Grönfors 1985, 11.)

Lähtökohtana kvalitatiivisessa tutkimuksessa on todellisen elämän kuvaaminen, jossa maailma on moninainen, mutta sitä ei voi mielivaltaisesti pilkkoa osiin. Kvalitatiivisen ajattelun mukaan tapahtumat muovaavat toinen toisiaan samaan aikaan ja niiden väliltä voi näin ollen löytää monenlaisia suhteita. Kohdetta pyritäänkin tutkimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Tutkimuksesta voi saada tuloksiksi vain ehdollisia selityksiä johonkin aikaan ja paikkaan rajoittuen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkijan osuus aineiston keruussa on ensiarvoisen tärkeä ja tutkijan taito punnitaan, kun hän on kosketuksissa tutkittavaan. Yleisesti

voidaankin sanoa, että kvalitatiivisessa tutkimuksessa ennemmin löydetään tai paljastetaan tosiasioita kuin todennetaan jo olemassa olevia väittämiä. Kenttähaastattelut muodostavat yleensä tutkimuksen aineistotiedon. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2002, 152; Grönfors 1985, 13,106.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkittava aineisto on aina tekstiä. Teksti on syntynyt tutkijasta riippuen tai riippumatta. Aineistoina voidaan käyttää haastatteluista ja havainnoista saatuja tietoja. Käytettyjä aineistoja ovat myös henkilökohtaiset päiväkirjat, omaelämäkerrat ja kirjeet sekä muuta tarkoitusta varten tuotettu kirjallinen ja kuvallinen aineisto tai äänimateriaali. Tutkimussuunnitelmaa tai jopa tutkimusongelmaa saattaa joutua tarkistamaan aineistonkeruun kuluessa. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimussuunnitelma elää tutkimushankkeen mukana. Avoin tutkimussuunnitelma korostaakin tutkimusten vaiheiden, aineistonkeruun, analyysin, tulkinnan ja raportoinnin kietoutumista yhteen. (Eskola yms. 1999, 15-16.)

Laadullisessa tutkimuksessa keskitytään usein varsin pieneen määrään tutkittavia ja niitä pyritäänkin analysoimaan mahdollisimman perusteellisesti. Aineiston tieteellisyyden kriteerinä ei ole tällöin määrä vaan sen laatu. Harkinnanvaraisessa otannassa punnitaan tutkijan kyvykyys rakentaa tutkimuksen vahvat teoreettiset perustukset, jotka osaltaan ohjaavat aineiston hankintaa. Harkinnanvaraista otantaa kutsutaan myös harkinnanvaraiseksi näytteeksi, koska yleensä laadullisessa tutkimuksessa on lähes aina kyse näytteestä, ei otoksesta. (Eskola yms. 1999, 18.)

Laadullisessa tutkimuksessa voidaan lähteä liikkeelle mahdollisimman tyhjältä ilman ennakoasettamuksia tai määritelmiä. Laadullisessa tutkimuksessa puhutaankin hypoteesittomuudesta, joka tarkoittaa sitä, että tutkijalla ei ole lukkoon lyötyjä ennako-olettamuksia tutkimuskohteesta tai tutkimuksen tuloksista. Tutkijan on kuitenkin suotavaa tehdä niin kutsuttuja työhypoteeseja, eräänlaisia arvauksia siitä mitä analyysi voi tuoda ilmi. Kvalitatiivinen tutkimus onkin aineistolähtöinen analyysi, joka pelkistetyksi sanottuna lähtee empiirisestä aineistosta päätyen teorian rakentumiseen. Ongelmana on kuitenkin, että laadullista aineistoa on rajattomasti, jolloin on tärkeä rajata aineisto analysoimisen helpottamiseksi. (Eskola yms. 1999, 19-20.)

Yleisin tapa kerätä laadullista aineistoa on haastattelu. Haastattelun tarkoituksena on selvittää mitä jollakulla on mielessään. Haastattelu on eräänlainen keskustelu, joka tosin tapahtuu haastattelijan aloitteesta ja on hänen johdateltavissa. Haastattelu on vuorovaikutustilanne,

jossa molemmat osapuolet vaikuttavat toisiinsa. Tyypillistä haastatteluille on, että se on ennalta suunniteltu ja se on haastattelijan alullepanema ja ohjaama. Lisäksi haastatteliija joutuu usein motivoimaan haastateltavaa ja pitämään motivaatiota yllä haastattelutilanteessa. Haastattelijan on myös tunnettava oma roolinsa ja haasteltavan on opittava se. Haastateltavan on lisäksi luotettava siihen, että hänen kertomisiansa käsitellään luottamuksellisesti. Erilaisia haastattelun tyyppisiä on useita ja yksinkertainen jako saadaan, kun otetaan huomioon toisaalta kysymysten muotoilu ja haastattelujen jäsentäminen haastattelutilanteessa. Tässä opinnäytetyössä on käytetty haastattelun muotona teemahaastattelua, jonka vuoksi muiden tyylien esiintuomien on turhaa. (Eskola yms. 1999, 86-87.)

Puolistrukturoitu haastattelu eli teemahaastattelu rakentuu teemoista, jotka haastatteliija on laatinut etukäteen teoreettisesta viitekehyksestä. Menetelmästä puuttuu kuitenkin strukturoidulle haastattelulle ominainen kysymysten tarkka muoto ja järjestys. Teemat voidaan jakaa pää- ja alateemoihin, jotka muodostavat haastattelun rungon. Ennakkoon mietitään myös teemoihin liittyvät kysymykset, mutta niille ei kuitenkaan määritellä tarkkaa esittämisjärjestystä, vaan niiden esittäminen tapahtuu satunnaisessa järjestyksessä haastattelun kuluessa. Teemaluettelo varmistaa sen, että kaikilta haastateltavilta kysytään samat asiat, vaikka kysymykset esitettäisiin erilaisessa järjestyksessä. Teemahaastattelu sopii kartoittamistarkoitukseen, sillä muun tiedon ohella haastattelun kuluessa voidaan saada uusia hypoteeseja ja näkökulmia aiheelle (Eskola yms. 1999, 87; Kajaanin Ammattikorkeakoulu; Likitalo & Rissanen 1998, 65; Hirsjärvi & Hurme 1995, 15.)

Koska teemahaastatteluun ei kuulu kysymysten tietty järjestys, riittää, että päälinjat on hahmoteltu. Kysymykset jaetaan sisältönsä mukaan kahteen ryhmään: tosiasiakysymyksiin ja mielipidekysymyksiin. Teemahaastattelussa periaatteena on, että kaikki kysymykset ovat avoimia, joten molemmat ryhmistä ovat tässä tapauksessa avoimien kysymysten ryhmiä. Vaikka teemahaastattelussa on kyse joustavuudesta, niin haastattelijan pitää kuitenkin suunnitteluvaiheessa tiedostaa mahdollisimman yksityiskohtaisesti halutaanko tutkimuksella selvittämään tosiasioita vai arvostustyyppisiä asioita. Itse haastattelussa haastateltavan annetaan puhua asiasta vapaasti ja tutkija pyrkii ainoastaan pitämään huolta, että häntä kiinnostavat teemat tulee käsiteltyä. (Hirsjärvi yms. 1995, 44 – 45; Grönfors 1985, 106.)

Teemahaastattelua tehtäessä tarvitaan usein hieman taustatietoa haastateltavista. Haastatteliija esittää pääasiassa avoimia kysymyksiä, joihin ei ole valmiita vastausvaihtoehtoja ja näin ollen väärinkään vastauksia ei ole. Haastattelumateriaali on yleensä haastateltavien oman kokemuk-

sen tuottamaa tietoa, jota ei ole mahdollisesti aikaisemmin kirjattu ylös. Haastattelun huonona puolena on se, että haastattelusta saatava informaatio sisältää myös epärelevanttia aineistoa (Kajaanin Ammattikorkeakoulu; Hirsjärvi yms. 1995, 16.)

Tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa on pohdittava, mitkä asiat tutkimuksen eri vaiheista vaikuttavat siihen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkija joutuukin jatkuvasti pohtimaan tekemiään ratkaisuja ja näin ottamaan yhtä aikaa kantaa sekä analyysin kattavuuteen että tutkimuksen luotettavuuteen. Luotettavuustarkastelu tulee kohdentaa koko prosessiin kysymyksen asettelusta tulosten purkamiseen. Puutteellinen kysymysten asettelu voi antaa väärän kuvan haastateltavalle kysymyksen tarkoituksesta. Tutkijan omiin kokemuksiin perustuvat käsitykset saadun tiedon ja käytännön yhteneväisyydestä antavat tuloksille luotettavan pohjan. (Eskola yms. 1999, 211.)

Tutkimuksen luotettavuusnäkemyksessä validiteetti voidaan jakaa kahteen osaan, sisäiseen ja ulkoiseen validiteettiin. Sisäisellä validiteetilla, pätevyydellä, viitataan tutkimuksen teoreettisten ja käsitteellisten määrittelyjen sopusointuun. Niin teoreettis-filosofisten lähtökohtien, käsitteellisten määritteiden kuin menetelmällisten ratkaisujenkin pitää olla loogisessa suhteessa toisiinsa. Sisäisen validiuden tutkija osoittaa tieteellisellä otteellaan ja tieteenalansa hallinnan voimakkuudella. Ulkoisella validiteetilla tarkoitetaan tehtyjen tulkintojen ja johtopäätöksiensä sekä aineiston välisen suhteen pätevyyttä. Ulkoinen validiteetti on yhteydessä enemmän tutkijan kuin tutkittavien käyttäytymiseen. Tutkimushavainnon sanotaan kuitenkin olevan validi, kun se kuvaa tutkimuskohteen täsmälleen niin kuin se on. (Eskola yms. 1999, 214)

Laadullisen aineiston arvioimisessa on myös huomioitava aineiston merkittävyys ja riittävyys, analyysin kattavuus, arvioitavuus sekä toistettavuus. Tutkimuksen aineiston tärkeydelle on hankala ennakkoon määritellä kriteerejä. Tutkijan tulee varautua puolustamaan aineiston merkitsevyyttä. Tämän edellytyksenä on tieto aineiston kulttuurisesta paikasta ja sen tuotantohdoista, jotka ovat tässä opinnäytetyössä tutkijan aktiivinen osallistuminen aineiston tuottamiseen haastattelemalla, analysoimalla ja tuottamalla kirjallisen tuotoksen. (Eskola yms. 1999, 215-216.)

Aineiston riittämättömyys on tutkimuksen alussa hankala laskea, vakiintuneista otantateorioista ei ole tässä tapauksessa mitään apua. Aineiston riittämättömyyden voi todeta aineiston saturaatiolla. Yleisohjeena aineiston kokoon on kuitenkin, ettei sitä kannata ahnehtia liikaa. Pieni aineisto voi riittää kattavaan tutkimukseen. Analyysin kattavuus perustuu siihen, että

tulkintoja ei perusteta satunnaisiin poimintoihin aineistossa vaan tiettyihin asioihin. Aineistojen tehtävänä onkin hypoteesien keksiminen, ei perinteinen todistaminen.

Analyysin arvioitavuudella tarkoitetaan sitä, että lukija pystyy seuraamaan tutkijan tekemää päättelyä ja toistettavuudella viitataan siihen, että analyysissä käytetyt luokittelu- ja tulkintasäännöt esitetään niin yksiselitteisesti kuin mahdollista. Periaate on se, että joku toinen voi tehdä soveltamalla samat tulkinnat aineistosta. Kuitenkin tämä on vain tavoite, ei niinkään vakiintunut käytäntö, koska yleensä aineistoon on mahdoton päästä käsiksi. (Eskola yms. 1999, 217.)

5.2 Tutkimusotos, tutkimuksen kulku, tulosten analysointi ja raportointi

Tutkimukseen haastateltiin Pipefest-tapahtumassa vaikuttavia henkilöitä sekä eri tahojen edustajia, joiden joukossa oli mukana kaksi (2) Suomen Punaisen ristin ja yksi (1) Palveluoperaatio Saappaan edustaja. Poliisinäkökulmaa edusti Pipefest-tapahtumassa työskennellyt, nykyään turvallisuuskoulutuksen projektipäällikkönä toimiva entinen poliisi. Projektihenkilöistä haastateltiin projektipäällikköä ja käytännön järjestelyistä vastaavaa henkilöä. Tapah- tumassa työskentelevistä henkilöistä haastateltiin turvallisuuspäällikköä ja yhtä (1) pitkän lin- jan talkoolaista. Kaiken kaikkiaan tutkimukseen haastateltiin kahdeksaa henkilöä.

Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluna, poikkeuksena SPR:n haastattelu, jossa mo- lemmat haastateltavat olivat yhtä aikaa paikalla. Haastattelut järjestettiin joko Kajaanissa In- totalon Osuuskunnan tiloissa (5), Kajaanin Ammattiopiston Tieto2:n tiloissa (1) tai Sotka- mon Evankelisluterilaisen Seurakunnan tiloissa (1). Haastattelut kestivät 35 minuutista 2,5 tuntiin.

Kysymysten asettelussa käytettiin pohjana Kauhanen, Juurakko, Kauhanen 2002 Yleisöta- pahtuman suunnittelu ja toteutus -teoksesta löytyvää riskienkartoituslistausta (liite 1.). Listaus oli osittain liian laaja ja osittain liian suppea itsestään käytettäväksi, joten sitä muokattiin Pi- pefest-tapahtumaan sopivaksi. Haastattelujen edetessä kysymyksiä täsmennettiin ja käsiteltä- viä asiakokonaisuuksia tarkennettiin. Haastattelut lähtivät pääteemasta ja lopuksi päädyttiin yksittäisiin tapauksiin. Haastattelujen kuluessa jokaiselle haastateltavalle ei esitetty samoja kysymyksiä, vaan ne esitettiin henkilön tieto-aidon ja Pipefest -tapahtumassa toteutuneen työtehtävän mukaan.

Haastattelut nauhoitettiin haastateltavan luvalla ja nauhoitettu aineisto tuhotaan opinnäytetyön hyväksymisen jälkeen. Haastattelut purettiin Word-tiedostoiksi ja siirrettiin yhteiseen tiedostoon, jonka seurauksena vastauksista koostuva tiedosto muodostui persoonattomaksi. Tulokset analysoitiin teemoittain ja niistä kirjoitettiin yhteenveto. Haastattelujen yhteydessä tuli esille myös paljon epärelevanttia aineistoa, jolla ei ole tekemistä Pipefest-tapahtuman riskikartoituksen kanssa, eikä sitä käytetty analysoinnissa.

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tutkimusongelmana oli Pipefest-tapahtuman käytännönjärjestelyihin liittyvät riskit, jotka kohdistuvat tapahtumassa olevaan yleisöön, työntekijöihin, järjestäjiin, esiintyjiin ja vieraisiin. Tutkimuksessa oli tarkoitus kirjata ylös eri tahojen mielipiteitä, huomioita ja kokemuksia mahdollisista riskeistä ja niistä aiheutuvista ongelmista. Haastatteluiden pohjalta koottiin yhteenveto, jota voidaan hyödyntää tulevien Pipefest-tapahtumien yhteydessä.

Tutkimuksessa katsottiin menneeseen, mitä siellä on tapahtunut ja miten silloin on reagoitu tai miten silloin olisi pitänyt reagoida. Tutkimuksen pohjana käytettiin vastaajien syy-seuraussuhdeajattelua.

Kävijöitä tapahtumassa kahden päivän aikana on ollut viime vuosina aikana noin 9 000 henkeä. Käiöiden lisäksi tulevat järjestysmiehet, talkoolaiset, tekniikan ja ravintoloiden henkilökunnat ja paikalla olevien järjestöjen eli Suomen Punaisen ristin, Palveluoperaatio Saappaan ja poliisin edustajat, joita yhteensä on noin 250 henkeä. Oman ryhmänsä tekevät myös paikalle saapuneet, liputtomat kuuntelijat, joita on mahdoton laskea. Tällaisen ihmismäärän hallitseminen edellyttää hyvää käytännön järjestelyiden suunnittelua ja suunnittelussa tulee ottaa huomioon kaikki sidosryhmät.

Pipefest-tapahtuman riskikohteet on luokiteltu liitteen 1. mukaan ympäristöriskeihin, asiakasriskeihin, henkilöstöön ja organisointiin, tekniikkaan sekä turvallisuuteen. Omaisuusvahingot on yhdistetty tietyn riskin ilmetessä tietyn ryhmän alle. Analyysi on kirjoitettu haastatteluista saadun aineiston pohjalta. Kursivoidut tekstit ovat suoria lainauksia haastatteluista. Siteeraukset ilmentävät haastateltavien näkemyksiä käsitellyistä asioista anonyymisti.

6.1 Ympäristöriskit

Alueen sidosryhmien kerrotaan määrittelevän, kannattaako tapahtumaa järjestää. Jos ympärillä olevat yritykset, Vuokatin asukkaat sekä muut tahot eivät kannata tapahtuman järjestämistä, sitä on haastateltavien mielestä turha järjestää. Tämä ei kuitenkaan ole vielä ollut ongelma.

Tapahtuman järjestäjä pyrkii tekemään yhteistyötä viranomaisten kanssa ja kaikkien haasteltavien mukaan yhteistyö toimii näiden välillä moitteettomasti. Tapahtumanjärjestäjän kerrotaan hakevan poliisiviranomaiselta huviluvan, johon liitetään kaikki tapahtumassa olevien järjestyksenvälvojen nimet. Huviluvan kopio pitää vastaajien mukaan löytyä myös kaikilta järjestysmiehiltä. Muita lupia järjestäjän pitää hankkia Sotkamon kunnalta ja tiehallinnolta. Teiden nopeusrajoituksista pitää hankkia lupa, jos halutaan pienentää nopeuksia tapahtuma-alueella ja sen läheisyydessä. Samoin tapahtumalle pitää hakea ympäristö- ja melulupa, joissa määritellään muun muassa siivoamiseen liittyvät asiat sekä musiikin desibelirajat. Haasteltavien mukaan desibelirajoja mitataankin tapahtuman aikana.

Tapahtuma-alueen viimeinen tarkistus käydään yhdessä palo- ja pelastusviranomaisen sekä poliisin kanssa. Haastateltavat kertoivat, että tarkistuksessa käydään läpi koko alue ja pyritään selvittämään, kuinka mihinkin riskiin on varauduttu. Tarkistuksessa käydään myös läpi kaikki pelastustiet ja -suunnitelmat sekä kuinka ne toimivat.

Tiedotusvälineet ja niiden levittämä mahdollinen negatiivinen informaatio tapahtumasta vaikuttaa hyvin paljon tapahtumanjärjestämiseen. Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että väärästä informaatiosta lähtenyt hysteria, yleensä jostain todella negatiivisesta asiasta muun muassa ampumavälikohtauksesta, raiskauksesta tai jopa kuolemasta, on tapahtumalle hyvin vahingollinen. Kaikilla tapahtumassa työskentelevillä henkilöillä on tapahtuman asioista vaitiolovelvollisuus, varsinkin turvallisuuteen, mahdollisiin tapaturmiin ja asiakkaiden terveydentilaan liittyen. Sen vuoksi työntekijöitä on kielletty antamasta lausuntoja median edustajille. Vaikka työntekijä ei olisikaan järjestyksenvälvoja tms., niin työntekijän tieto ei välttämättä ole muuta kuin yleisenhuhun aiheuttama juoru ja näin ollen hyvin mahdollisesti väärää tietoa. Virallisista lausunnoista tapahtumassa vastaavat ainoastaan projektipäällikkö, tapahtuman tiedottaja ja omistajataho.

Sää omalta osaltaan on yksi riskitekijä. Useimmat vastaajista kertoivat sen voivan aiheuttaa useita riskejä tapahtumalle. Sää voi vaikuttaa muun muassa siihen, pääseekö tapahtuma budjettiin vai onko taloudellinen onnistuminen vaakalaudalla. Sään kerrottiin vaikuttavan ihmisten mielialaan positiivisesti tai negatiivisesti. Eräs haastateltavista kiteytti sään vaikutukset osuvasti: *”Oli sää sitten mikä tahansa, se vaikuttaa paikalla oleviin ihmisiin joka tapauksessa jotenkin.”*

Vastaajat sanoivat esimerkiksi sateen olevan joko ärsyttävä tai rauhoittava tekijä. Vuonna 2005 yöllinen järjestysongelma pieneni rankan sateen alettua aamuyöstä, jolloin suurin osa

telttailevasta kansasta päätti jättää valvomisen ja mennä nukkumaan. Toisaalta, jos koko tapahtuman ajan sataa eikä vaatteita saa kuivattua, ihmisiä voi märkyys harmittaa. Jos ”soppaan” vielä heitetään jokin toinen ärsytyskeino, voi ihminen vastaajien mielestä ”räjähtää” lopullisesti ja järjestysongelma on siltä osin valmis.

Järjestäjän ongelmaksi sadesäällä määriteltiin ruokahuollon, tekniikan ja töiden tekemisen vaikeutuminen. Myös ”takahuoneen” maan sanottiin liejuuntuvan pahasti sateella, mikä taas haittaa artisteja sekä soittimien ja äänentoistolaitteiden kasaamista ja purkamista.

Haastateltavien mukaan sateeseen varautumista näin isossa tapahtumassa on hankala järjestää. Järjestäjä voi ainoastaan vaikuttaa asiakkaiden varautumiseen sateeseen tiedottamisella ja kertakäyttösadetakkien myynnillä, muuten jokaisen asiakkaan pitää huolehtia itse sateeseen varautumisesta ja teltan suojaamisesta. Järjestäjät huolehtivat tekniikan ja muiden sateenarkojen kohteiden suojaamisen muun muassa lavan edessä. Lavan takaosan liejuisuuteen opinäytetyön tekijän mielestä voisi vaikuttaa muuttamalla alusta sorapohjaiseksi tai rakentamalla väliaikaisia ”pitkospuita”.

Hyvä ja lämmin sää lisää yleisesti alkoholin käyttöä ja sen tuomia ongelmia. Alkoholin käytön sanottiin lisäävän mahdollista asiakkaiden kunnon heikkenemistä, asiakkaiden sammumisia, tappeluita ja muita ongelmia sammumisesta. Hyvällä säällä myös palovammojen ja nestehukan vaaraa pidettiin suurena. Myös hyvän sään aiheuttama kuivuus mainittiin vaarallisena asiana metsäpalovaaran vuoksi. Sopivasta säästä vastaajat eivät olleet täysin yksimielisiä. Osasta ei saisi sataa ollenkaan ja osasta saisi sataa vain yöllä. Myöskin liian ääripään säät, kylmä tai kuuma olisivat huono asia. Yleisesti kuitenkin aurinkoinen tai pilvipouta sää päiväsaikaan olisi ihanteellinen kaikkien mielestä. Onneksi ”*Pipen historiassa on ollut pääasiallisesti hyvä ilma*”.

Jätehuolto Pipefest-tapahtumassa ”*toimii olosuhteisiin nähden suht hyvin*”. Vastaajat näkivät, että suurin ongelma on lasipullojen särkyminen ja niistä syntyvät lasinsirut. Pullonkeräystä tulisi jokaisen mielestä tehostaa. Viimeisimpinä vuosina pullonkeräys on hoidettu ulkoistetusti urheiluseurojen toimesta. Muutamien vastaajien mukaan tämä ei ole täysin toiminut, koska seurat eivät ole tulleet sovittuna aikana ja saapuessaan paikalle kerääjät ovat olleet reilusti alaikäisiä. Myös ”luvattomien” kerääjien paikalla oleminen on tuonut ongelmia. He ovat tehneet asiasta suuren numeron ”*että he saavat kerätä pulloja missä vain*” ja näin saattaneet ärsyttää sillä toisia kerääjiä.

Jätehuollossa on joka vuosi parannettavaa ja sitä onkin parannettu joka vuosi. Telттаileville asiakkaille on jaettu suuria jätessäkkejä, joihin he ovat voineet laittaa roskansa. Telttä-alueella on myös suuria roska-astioita, joihin roskat voi myös viedä. Tämä onkin toiminut osittain, mutta kaikki eivät huolehdi oman telttansa ympäristöstä, vaan nakkelevat roskat minne satuu. Tämä tuokin siivoajille oman ongelmansa, koskaan kun ei osaa sanoa milloin ja minne ihmiset nakkelevat roskansa. Siivoajien määrää oli osan mielestä vielä liian pieni.

Alueen siivoaminen ajoittuu pääasiallisesti tapahtuman jälkeiseen aikaan, koska jätettä tulee koko ajan lisää. Joitain alueita siivoillaan myös tapahtuman aikana, esimerkiksi festivaalialue siistitään lauantaiaamuna ennen kuin tapahtuman toinen päivä alkaa. Myös vessoja siivotaan tapahtuman aikaan säännöllisin väliajoin. Alueen siivoamisen yhteydessä haastateltavien mukaan löytyy vaarallisia ”löytöjä”, muun muassa makkaratikkuja ja laudanpätkiä. Siivoajien kerrottiin vaikuttavan myös tiealueiden turvallisuuteen positiivisesti keräämällä alueelta ehjiä ja rikkottuja pulloja. Rikotut pullot ovat vaarallisia muun muassa asiakkaille, jotka kävelevät ilman kenkiä. Tielle rikotut pullot voivat myös rikkoa auton renkaat.

Asiakkaiden poistuessa paikalta sunnuntai-iltana alkavat telttä-alueella siivoustalkoot. Haastateltavat kertoivat siivoamisen kestäneen muutamasta päivästä viikkoon, sen mukaan kuinka paljon siivoajia on ollut mukana talkoissa. Siivoamisen yhteydessä löytyy jätettä teltoista grilleihin ja pienempiin muovi/paperiroskiin.

Paloturvallisuuden kannalta on hyvä tietää, että tapahtuma-alue sijaitsee vaara-alueella, jossa on paljon metsää. Tämä tuo haastateltavien mielestä metsäpalovaaran alueelle. Vuosi 2006 oli metsäpalovaaran aikaa ja silloin palosammuttimien ja vesipisteiden määrää lisättiin huomattavasti ja vesiasioita käytiin tarkistamassa säännöllisin väliajoin.

Haastateltavien mielestä tapahtuma-alueelta löytyy jokaisesta asiakkaita palvelevasta pisteestä vaahtosammuttimia, sekä yläalueen grillauspaikalta löytyy myös sammuttamiseen tarkoitettuja vesitynnyreitä. Sammuttimet ovat aina jonkun henkilökuntaan kuuluvan, joko järjestysmiehen tai talkoolaisen ”takana” ettei koko Vuokatinvaarojen alue olisi laittoman käytön seurauksena sammutusvaahdossa. Vaahtosammuttimia löytyy myös SPR:n ja Saappaan pisteissä.

Pimeys on tapahtumassa oma ongelmansa. Se tuo haasteita järjestyksenvalvonnalle ja se myös vaikeuttaa huomattavasti Saappaan ja SPR:n toimintaa. Hämärä laskeutuu Vuokatinvaaroille puoli kymmenen aikaan illalla ja täysi pimeys alkaa jo puolen yön aikaan. Haastatel-

tavien mukaan etsittäviä ihmisiä on hankala löytää pimeästä maastosta ja pimeällä ihmisille iskee mahdollinen vimma tehdä kaikkea ikävää toisten omaisuudelle ja toisille ihmisille. Myös aitojen yli tuleminen lisääntyy pimeään aikaan.

”Yhtä valoisaa kuin päivällä on mahdotonta tehdä valoilla.”

Pipefest-tapahtumassa pimeyttä on pyritty poistamaan valoja lisäämällä festivaalialueelle sekä teltta-alueelle suurilla valotorneilla. Haastateltujen mukaan valotornien paikat on sovittu vieranomaisten kanssa. Ongelmana kuitenkin on, että joka paikkaan ei voida pystyttää suuria torneja, koska valojen kaataminen, rikkominen ja varastaminen tuovat riskejä valojen sijoittelussa. Myös taloudellisista syistä on kallista laittaa palamaan suuria halogeenilamppuja ympäri aluetta.

Valojen määrästä oltiin eri mieltä, toisista valoa oli ala-alueella hyvin ja toisista sitä voisi olla enemmän. Ala-alueella valoa tuovat Sotkamontien, lavan ja Hesburgerin valot sekä paikalle pystytetty valotorni. Valaistusta olisi muutaman haastateltavan mukaan lisättävä ala-alueelle Hesburgerin parkkipaikan ja skeittirampin kohdalle. Lisäksi ala- ja yläalueen välillä oleva tie sanottiin olevan pimeyden takia riskialtis paikka. Teltta-alueella valaistuksen määrää on lisätty joka vuosi ja turvallisuus sen vuoksi on parantunut, mutta sinnekin kaivattiin lisää valoa.

Koko alueen ongelmaksi havaittiin **puhelinyyhteyksien tukkeutuminen**. Jossain vaiheessa tapahtumaa on ollut aina jokin operaattori tukossa, kaikki yleiset operaattorit vuoronperään, niin ettei puhelimella ole päässyt mihinkään. Tähän ongelmaan on varauduttu esimerkiksi järjestäjien ja järjestyksenvalvojen aluepäälliköillä olevilla radiopuhelimilla, joilla pystytään pitämään yhteyttä tarvittaessa.

Muiksi festivaalialueen sisällä oleviksi riskeiksi luettiin skeittirampit, lavan ja anniskelualueen välinen rinne sekä Hesburgerin portaat, pienet sisätilat ja sinne ahtautuneet ihmiset. Eräs haastateltava mietti vaihtoehtoa, että hampurilaisravintolan ovelle voitaisiin lisätä ovimies ja tällä tavalla sisällä olevien määrää rajoitettaisiin. Opinnäytetyön tekijän mielestä ovimies ei välttämättä toimisi, koska hampurilaisravintolassa on kaksi ovea ja sisällä on myös toimivat sisä vessat, joita käytetään hyvin paljon. Asiakkaita, ja tietenkin työntekijöitä, voisi harmittaa jonottaminen sisälle ja sen jälkeen jonottaminen vessaan.

Lavan edusta on myös ongelmallinen. Jos joku pieni ja heiveröinen tyttö sattuisi olemaan lavan edustalla puristuksissa tai joku ”tippuisi” ihmisten jalkoihin niin saattaisi käydä pahasti. Tässä tapauksessa lavan ja aitojen suuntaaminen on tärkeää, samoin järjestysmiesten tulee olla lavan edessä olevan aidan molemmilla puolilla sen varalta, että jos joku pitää nostaa pois puristuksista. Lavan eteen laitetaan järjestysmiehiksi sellaisia henkilöitä, jotka voivat toimia nopeasti tällaisissa tapauksissa. Tapahtuman alueen turvallisuuteen liittyy myös yllättävästi lavan sijoittuminen ala-alueella. Liputtomat kuuntelijat voivat kavuta rinteille kuuntelemaan esitystä, jolloin heidän turvallisuutensa on heidän omalla vastuullaan. Myös useana vuonna Sotkamoon vievällä tiellä on ollut autoja parkissa, jolloin liikenneturvallisuus on kärsinyt.

Tapahtuma-alueen turvallisuuteen tuovat omat ongelmansa haastateltavien mielestä alueella olevat rakennustyömaat. Rakennustyömaihin pitää varautua poistamalla niistä kaikki irtotai-
set esineet, joilla voi satuttaa itseään tai muita. Rakennustyömailta poistetaan muun muassa laudanpätkät, naulat, työkalut ja muut vaaralliseksi luokiteltavat esineet. Rakennustyömaat ympäröidään lippunauhoilla ja kieltokylteillä sekä järjestyksenvalvoja pyritään pitämään lä-
histöllä. Pelkona näillä alueilla on johonkin kuoppaan putoaminen ja rakennelmiin kohdistu-
va mahdollinen ilkivalta.

Alueen välittömässä läheisyydessä on myös kalliita lomamökkejä, pururata ja lampia, jotka tuovat oman huolenaiheensa järjestyksenvalvontaan. Alueen läheisyyden vuoksi niitä käy-
dään katsastamassa säännöllisin ajoin. Lomamökkien turvallisuus on kuitenkin niiden omis-
tajien vastuulla, koska järjestäjällä ei ole riittävästi resursseja yltää järjestyksen valvontaa tälle
alueelle. Jos lomamökin omistaja ei vuokrannut kiinteistöään festivaalien ajaksi, niin hän oli
siellä itse tai mökki oli jätetty tyhjilleen. Juuri tyhjiä mökkien arveltiin joutuvan alttiiksi ilki-
vallalle ja varkauksille.

Alue saa kuitenkin kiitosta haastateltavilta. Tapahtuma-alueen sanotaan olevan selkeä ja hel-
posti ymmärrettävissä ja sitä on pyritty rajaamaan valoilla ja aidoilla.

6.2 Asiakaskiskit

”Mitä enemmän on väkeä koossa, sitä enemmän se vaatii järjestelyiltä.”

Asiakkaat tuovat omat ongelmansa järjestäjille. Kaikkien vastanneiden mukaan suurin osa molempien päivien yhteensä 9 000:stä Pipefest-tapahtuman kävijästä käyttäytyy järkevästi ja aiheuttamatta järjestyshäiriöitä. He ovat tulleet viettämään aikaansa hyvän ohjelman ja musiikin pariin sekä tapaamaan tuttuja. Näin suureen joukkoon mahtuu myös ongelmatapauksia.

”Ihmisjoukko on kuin ukonilma, koskaan ei tiedä, milloin salama iskee taloon.”

Asiakkaiden pitäminen suuremmissa ryhmissä nähtiin helpottavan järjestysmiesten ja muiden sidosryhmien toimimista. Asiakkaat pyritään saamaan esiintyjien sijoittelulla mahdollisimman suurissa ryhmissä yläalueelta ala-alueelle ja päinvastoin. Näin heitä olisi helpompi käsitellä ja turvata erilaisilta vaaroilta. Samoin artistien järjestystä päätettäessä pitää miettiä millaista rap-tyyliä he edustavat, koska artisteilla on suuri vaikutus yleisöön. Jos artisti esimerkiksi riimittelee auktoriteetteja vastaan, niin yleisössä saattaa kuohahtaa ja joku voi ruveta kapinoimaan järjestyksenvainajia vastaan. Tämän takia kaikkia yhteiskuntavastaisia artisteja ei voi sijoittaa peräkkäin ja pimeään aikaan esiintyviksi. Onneksi pääesiintyjiksi luokiteltavat ”isot” artistit ovat suhteellisen rauhallisia.

Suuria massoja pyritään haastateltavien mukaan ohjailemaan myös aitojen ja valojen sijoittelulla. Järjestäjät toivoisivatkin, että asiakkaat pysyisivät yleisillä reiteillä. Asiakkaiden kerrotaan kuitenkin yrittävän oikaista metsäreittejä pitkin heidän luullessa polkuja lyhyemmiksi. Näiden reittien vuoksi joitain henkilöitä joudutaan järjestäjien ja poliisin toimesta etsimään pitkin Vuokatinvaaroja. Ihmisten kerrottiin myös kävelevän yleisillä teillä liian leveästi ja vieläpä ajotiellä, jolloin autojen on hankala ajaa alueella. Käyttäytymisellä sanottiin olevan auton tönnäisemäksi joutumisen vaara.

Useamman lavan laittaminen alueelle kerrottiin pirstottavan myös ihmismassoja pienemmiksi ja se lisäisi järjestyksenvainon haasteita, joten siitä ajatuksesta on järjestäjä luopunut - ainakin toistaiseksi.

Järjestäjiltä tuleva kävijän **suosituskärrä on 15 vuotta**. Haastateltavien mielestä nuorempien ei kannata tulla sinne edes vanhempien kanssa, koska tapahtumaa ei voi verrata lastenjuhliin. Alaikäistenkin kohdalla jokaisen vanhemman tulisi päättää, päästävätkö lapsensa tapahtumaan vai ei. Muutaman kerran on haastateltavien mukaan käynyt myös niin, että alikäisen nuoren olisi ”pitänyt” olla jossain muualla Vuokatin sijaan.

Valitettavasti tapahtumalle on ominaista, kuten kaikille festivaaleille yleensä, että festivaalikävijät ovat alkoholin vaikutuksen alaisena. Tämä nähdään yhdeksi järjestämiseen liittyviksi toiminnallisiksi riskeiksi. Asiaan vaikuttaa hyvin paljon myös se, että alueella on tavallista nuorempia ihmisiä, 15-17 -vuotiaita. Näistä joillekin tapahtuma on ensimmäinen festivaalikäynti ilman vanhempia ja sen haastateltavat huomioivat muun muassa häiriökäyttäytymisenä.

Suomalaiseen juomiskulttuuriin kuuluva humalanhakuinen juominen nähtiin riskiksi juojalle itselleen ja muille. Humalassa ihmisten käyttäytyminen katsottiin poikkeuksellisen yliampuvaaksi ja normaalisti heidän ei odotettu käyttäytyvän niin kuin he käyttäytyivät humalassa. Kun nuorten katsottiin päihtyvän enemmän ja väsyvän, myös ikäviä asioita alkoi tapahtua enemmän. Tapahtuman itsensä ei nähty lisäävän nuorten juomista, vaan sinne kerääntyvän kaveriporukan uskottiin laittavan nuoret juomaan. Sitä, kuinka paljon ensimmäisen kerran juojia Pipefest-tapahtumassa on, ei kukaan vastaajista osannut arvioida ja sitä tuskin koskaan voidaan todeta. Ne jotka juovat ja ovat aggressiivisia humalassa tai sammuvat, ovat haastateltavien mielestä suurempi riski, kuin ne jotka ovat ottaneet muutaman kaljan ja pitävät hauskaa turvallisesti. Haastateltavien mielestä alkoholin, pillereiden ja huumeiden sekakäytön vaikutuksenalaiselle nuorelle voi sattua mitä hyvänsä, joista pienin paha on tavaroiden hukuttaminen.

Eräs mielenkiintoinen haastatteluissa esille tullut seikka oli, että yksi asiakasongelmaryhmä ovat alaikäiset, hyvin tiukan kotikasvatuksen saaneet tytöt. Kun heidän kerrottiin päässeensä festivaaleille ilman vanhempiensa valvontaa, alkoivat he käyttäytyä kuin ”*kevätlaitumille päässeet lehmät*”. Nuorten nauttiessa alkoholia ja muita mahdollisia huumausaineita yksistään tai yhdessä, heidän kontrollinsa omaan käyttäytymiseensä sekä turvallisuuden arvioimiseen heikentyi. Tästä kerrottiin pahimpana seurauksena olevan raiskauksen uhriksi joutuminen ja sitä kautta jopa koko loppuelämän pilaantuminen.

Haastateltavien mukaan asiakkaiden joukossa voi olla myös paniikki- ja käytöshäiriöisiä, jolloin näiden tapausten tiedostaminen on hyvin tärkeää. Paniikkihäiriöisellä asiakkaalla tilanteen voi laukaista mikä tahansa, jolloin häntä hoitavan henkilön tulisi tiedostaa tilanne. Samoin käytöshäiriöiset ovat ongelma. Jos he ovat alkoholin ja huumeiden vaikutuksen alaisuudessa, he eivät välttämättä kunnioita järjestysmiehiä tai edes poliisia. Viranomaisen nähdessään he voivat jopa tilapäisesti kadottaa kontrollin omiin tunteisiinsa ja saada pahaa jälkeä toiminnallaan. Nämä tilanteet ovat hyvin vaarallisia kaikille, mutta näihin tilanteisiin vastaaji-

en mielestä on hankala valmistautua. Koskaan kun ei voi tietää kenestäkään ennakoon miten he käyttäytyvät. Järjestysmiesten ja muun henkilökunnan tulee vastaajien mielestä olla valppaana tällaisten tilanteiden varalta.

”Riskit konkretisoituu siihen, että jollekin sattuu jotain, lähinnä paha.”

Pipefest-tapahtumassa kerrottiin valitettavasti törmätyn vuosien varrella monenlaisiin negatiivisiin tapahtumiin. Yleisimpinä pidettiin tappeluista aiheutuneita pahoinpitelyjä, vahingon tekoja ja tavaroiden varastamisia. Vastaajien mielestä toisten omaisuutta rikotaan tai vahingoitetaan myös tarkoituksella. Vaikka alueella on läpivuorokautinen valvonta, valvojien sanottiin olevan mahdotonta nähdä kaikkia tapahtumia. Järjestäjä onkin pyrkinyt ennakkotiedotteessaan www-sivuilla ilmaisemaan, ettei kalliita tavaroita kannattaisi ottaa tapahtumaan mukaan, jolloin varkauksilta välttyttäisiin. Tiedotteessa pyydetään myös, että tapahtumassa olevat pitäisivät huolta ystävistään. Samat ohjeet löytyvät myös tapahtuma-aikana käsiohjelmasta.

Asiakkaille kerrottiin sattuvan loukkaantumisia laidasta laitaan. Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että alkoholilla on yleensä aiheutta asiaan. Henkilön katsottiin voineen loukata itsensä kaatuilemalla jossain ja näin ollen satuttaneen jonkun raajansa saaden haavoja tai jopa murtumia. Saattoi myös olla, että tappelussa toinen oli puraissut korvasta tai nenästä, myös pullolla päähän lyöminen oli vastaajien mielestä harmittavan yleisiä. Näihin tapauksiin järjestysmiesten tulee puuttua aikailematta, ettei pahempia haavoja sattuisi.

Asiakkaiden kerrottiin hävittävän erilaisia tavaroita tapahtuman aikana. Infopisteessä, johon kadonneet esineet tavallisimmin viedään, on hävinnyt kenkää, reppua, matkapuhelinta, pyyhettä, rahapussia ja kaikkea muuta. Haastatteluissa ihmeteltiin, etteivät ihmiset pidä huolta omaisuudestaan ja kadonneita esineitä ei mahdollisesti koskaan tulla kyselemään. Myös varkaita sanottiin olevan liikenteessä tapahtuman aikana ja kerrottiin käyneen sattumuksia, joissa teltoista oli viety kalleimmat tavarat. Varkauksia vastaan on järjestäjien puolelta järjestetty tavaratarikka, jonne voi jättää kalleimmat esineet festivaalialueella käymisen ajaksi säilöön.

Järjestäjien ongelmaksi luettiin myös **kaupunkinuorison ”erätaidot”** tai **niiden puute**. Esimerkiksi kerrottiin, että vuoden 2005 sateiden aikaan eräs nuorisojoukko oli päättänyt grillata teltan sisällä aiheuttaen suuren palovaaran teltta-alueella. Tapausta pidettiin varoittavana esimerkkinä nuorison järjen käytön laadusta tietyissä tilanteissa. Tässäkin tapauksessa, vaikka

joka paikassa oli pitkien sateiden takia hyvin märkää, tuli olisi voinut levitä teltasta telttaan, koska teltta-alueella oli telttoja tiheästi.

Asiakkaiden tupakanpolton nähtiin tuottavan myös ongelmia järjestäjille. Yksi tupakka voisi väärään paikkaan lentäessään sytyttää suuren alueen. Vuonna 2006 koko kesä oli ollut hyvin kuiva, jolloin syttymisvaara oli todella suuri. Tähän tapahtumanjärjestäjä oli varautunut sopimalla Sotkamon palolaitoksen kanssa suorasta numerosta tulipalon sattuessa ja jokaisessa paikassa oli ylimääräisiä vaahtosammuttimia ja vesitynnyreitä. Kuulemma onneksi suuremmilta paloilta vältyttiin tuona vuotena.

Hiphop-kulttuurin graffiti- ja tagi-taiteen eli oman henkilökohtaisen nimimerkin jättämisen kerrottiin tuovan oman ongelmansa alueen siisteyteen. Erinäköisiä ”taiteellisia” luomuksia sanottiin löytyvän vessoista, rakennusten seinistä ja kaikista muista pinnoista, joihin joku oli toisten huomaamatta jättänyt jälkensä. Vaikka järjestäjä pyytääkin festivaalikävijöitä jättämään tussit, spraymaalit ja muut välineet kotiin, niin joku ei silti ymmärrä huomautusta ja ottaa kiellettyyn ”taiteeseen” varatut välineet mukaansa. Jos tageja kerrottiin löytyneen useista seinistä, niin tyylistä oli voinut päätellä ”taiteilijoita” olleen yhteensä vain kolmisen eri henkilöä, ei sen enempää. Haastateltavien mielestä on harmittavaa, että joukosta löytyy muutama sotkija, koska sotkeminen yleistetään kuitenkin koko festivaalijoukkoon. Järjestysmiesten sanottiin takavarikoivan tusseja ja muita ”taidevälineitä” tapahtuman aikana.

Hiphop-kulttuuria ei kuitenkaan pidetty suuresti syypäänä mihinkään ongelmiin. Järjestysmiehiä kehoitettiin jättämään ”batlettajat” omaan rauhaansa, jos sen yhteydessä ei ”oikea viha” noussut kilpailijoiden välille. Jos jotain ongelmia haluttiin nähdä, niin kulttuuriin kuulumattomat ihmiset aiheuttivat enemmän ongelmia ehkä ymmärtämättömyydellään siitä, ”mitä hienoja asioita kulttuuri pitää sisällään”. Haastattelussa tuli ilmi eräs esimerkkitapaus, jossa teltta-alueelle oli joskus eksynyt skinhead-kulttuuria edustava henkilö, joka oli ensin melunnut ja räyhännyt, mutta monen hiphop-kulttuurin edustajan paikalle saavuttua oli tämä mies rauhoittunut nopeasti ja lähtenyt säyseästi kotiin.

Joka vuosi Suomen festivaaleilla raportoidaan uuden **trendihuumeen käyttö** ja vuonna 2006 ”trendinä” oli juoda Gamma-nimistä lakkaa, jonka pahana sivuvaikutuksena oli muun muassa sydämen pysähtyminen. Näiden aineiden olemassaolon tiedostaminen on myös Pipefest-tapahtumassa hyvin tärkeää jo ensiavunkin takia. Näihin tapauksiin voi varautua järjestyksenvalvojen puuttumisella yleisellä alueella tapahtuviin laittomuuksiin. Kuitenkin näiden

aineiden valvominen kuten myös puukkojen, pyssyjen ja muiden vahingoittamisvälineidenkin kontrollointi on vaikeaa. Vastaajien mielestä kontrolloimisen tekee vaikeaksi se, että järjestysmiehet eivät saa mennä esimerkiksi teltaan ilman, että siellä olisi jokin tappelu tai jokin muu järjestysongelma.

Tulo- ja lähtöajoissa haastateltavien mielestä ei ole muutettavaa. Tapahtuman majoittuminen alkaa torstaina 12 aikaan päivällä ja järjestäjä toivoo, että ihmiset poistuisivat paikalta sunnuntai-iltaan mennessä. Pidemmällä aikavälillä saapuvien katsotaan vähentävän järjestäjien ja liikenteenohjaajien painetta. Pidemmän ajan kerrottiin vähentävän myös liikennemuutoksia.

Haastateltavien mukaan ”*burjimat telttailijat*” tulisivat jo tiistaina, mutta nämä ihmiset ohjataan Naapurinvaaran leirintäalueelle. Telta-alueen kerrottiin avautuvan torstaina puolenpäivän aikaan, jonka kerrottiin tuovan myös turvallisuuden suunnitteluun omat kuvionsa. Haastateltavien kokemuksen mukaan torstaina tulevat ihmiset juovat humalan ensimmäisenä iltana ja ottavat sitten lopputapahtuman nätimmin alkoholia. Tämä tarkoittaa järjestäjien kannalta sitä, että paikalla pitää olla jo torstaista asti suuri määrä järjestyksenvalvojia sekä SPR:n ja Saappaan päivystys. Sunnuntaina lähtevä, autolla ajava asiakas voi puhalttaa vielä promillen tai kaksi, jolloin liikenneturvallisuus on vaarassa. Muutoin lähtöajan ei sanottu tuovan suurempia ongelmia. Ihmisten kerrotaan olevan jo sunnuntaina sen verran väsyneitä juhlittuaan kolme päivää, ettei heidän arveltu haluavan jäädä lähes kaatopaikkaa muistuttavalla telta-alueelle pidemmäksi aikaa.

Ihmisten sanottiin saapuvan paikan päälle joko omalla autolla tai yleisillä kulkuvälineillä. Järjestäjä suosittelee yleisten kulkuvälineiden käyttöä ja näin ollen junalla saapuville on järjestetty Pipefest-tapahtumaan maksullinen lisäbussikuljetus Kajaanin juna-asemalta. Oulusta, Kuopiosta ja Joensuusta on bussikuljetukset reittejä pitkin Vuokattiin. Vain murto-osan arveltiin saapuvan lentokoneella Kainuuseen ja viime vuonna se oli myös mahdotonta, kun Kajaanin lentokenttä oli remontin takia suljettu.

Omalla autolla ihmisiä saapuu tapahtumaan vuosi vuoden jälkeen enemmän. Tämä arvioitiin johtuvan tapahtuman keski-ikäisen kohoamisen 16-17 vuodesta yli 18 vuoteen, jolloin asiakkailta on ajokortteja ja mahdollisuus käyttää autoa. Parkkipaikkojen määrän tarve on myös kasvanut joka vuosi. Jos autojen määrä kasvaa vielä paljon, niin haastateltavien mukaan alueelta

loppuu parkkitila. Opinnäytetyön tekijän huomio: tiedotetaanko asiasta tarpeeksi? Onko sitä syytä lisätä asian tiimoilta?

Alkuvuosina auton sai haastateltavien mukaan parkkeerata teltta-alueelle, jolloin osa asiakkaista nukkui autossa ja kuunteli stereoita. Autojen käynnistelyn ja siirtäminen humalassa tapahtuman aikana nähtiin suureksi asiakkaisiin kohdistuvaksi riskiksi, joten teltta-alueelle parkkeeraaminen kiellettiin yleisen turvallisuuden vuoksi. Vuoden 2006 tapahtumassa oli ensimmäistä kertaa käytössä maksullinen ja vartioitu parkkialue, jonka haastateltavat arvioivat toimineen hyvin muutamien aitojen sijoittelua lukuun ottamatta. Haastateltavat sanoivat myös liikenteenohjaajan, tässä tapauksessa parkkeerauksenohjaajan, olevan hyvin tärkeä henkilö, jolloin autot sanottiin tulevan hyvään järjestykseen ja pois pelastusteiltä.

Yhdeksi asiakasongelmaksi lähes kaikki vastaajat määrittivät **liputtomat kävijät**. Vaikka tämä ryhmä ihmisiä ei ole maksanut sisäänpääsymaksua, he ovat kuitenkin järjestäjän vastuulla heidän ollessa tapahtuma-alueen välittömässä läheisyydessä. Liputtomien kerrottiin voivan yrittää sisään tapahtuma-aluetta kiertävien aitojen yli, joka sanottiin olevan hyvin riskialtista toimintaa. Eräänkin yrittäjän kerrottiin joskus jääneen kiinni aitojen päällä oleviin piikkeihin, saaden haavoja hyvin aroille alueille. Nämä ihmiset eivät myöskään haastateltavien mielestä tunne mitään vastuuta tapahtumaa kohtaan, jolloin heillä uskottiin olevan enemmän havaittavissa riskikäyttäytymistä.

6.3 Henkilöstö ja organisointi

”Jos ei ole talkoolaisia, niin ei ole myöskään tapahtumaa.”

Haastateltavien mielestä yleensä Pipefest-tapahtumassa työntekijöiden ja järjestyksenvalvojen tulisi olla jämäptejä, mutta samalla joustavia. *”Tiukekapipoiset”* henkilöt, jotka eivät osaa ottaa asioita huumorilla, saattaisivat vastaajien mukaan ärsyttää joitain ihmisiä ja näin ollen laukaista järjestysongelman. Tällaisessa tapauksessa *”hyvien tyyppien”* löytäminen on haaste, jokainen kuitenkin sanottiin toivotettavan tervetulleeksi, jos töihin halusi tulla. Yleisesti pidettiin, että Pipefest-tapahtumassa on iloisia henkilöitä töissä, jotka *”omalla käytöksellään luovat hyvää fiilistä tapahtumalle”*.

Jotta tapahtuman työntekijät osaisivat toimia oikein, niin haastateltavien mukaan heille jaetaan tietopaketti tapahtumasta. Järjestysmiesten kerrottiin saavan oman turvallisuuspaketin, jossa on kopio huviluvasta, alueen kartta ja yleisiä turvallisuusohjeita. Järjestysmiehille kerrottiin pidettävän myös viimeinen palaveri ennen tapahtumaa, jossa käydään läpi pääpiirteittäin tapahtumaan liittyviä turvallisuusohjeita, järjestysmiesten oikeuksia ja velvollisuuksia sekä yleisen järjestyksen linjausta. Palaverissa sanottiin olevan mukana projektipäällikön lisäksi turvallisuusvastaava sekä poliisin ja SPR:n edustajat.

Haastateltavien mukaan työntekijöille tulisi tarkentaa, että he eivät saisi antaa lausuntoa median edustajille tai antaa heidän kuvata mitään toimintaa. Myös yleisen hysterian lietsominen ihmisten keskuudessa pidettiin yleistä järjestystä häiritsevänä asiana. Jos joku huhu lähtisi kulkemaan, että joku on kuollut, puukotettu, raiskattu tai jotain muuta ikävää, niin henkilökunnan toimesta asiaa ei vastaajien mielestä saisi enää paisuttaa eikä jatkaa. Tällaisessa tapauksessa vastaajat näkivät tapahtuman imagossa olevan jo lommo, vaikka mitään ei olisi tapahtunutkaan.

Talkoolaisten keskuudessa kerrotaan olleen myös tapauksia, että on lähdetty juomaan alkoholia työvuoron päätteeksi ja henkilökuntapassi on jäänyt kaulaan. Tällainen nähtiin aiheuttavan kävijöiden ja järjestäjien välillä epäluottamusta ja katsottiin saattavan aiheuttaa kävijöille tunteen, että *”toimiiko tapahtumassa mikään”*.

Järjestysmiesten kerrottiin olevan suuremmaksi osaksi urheiluseurojen, paikallisten järjestöjen ja metsästysseurojen henkilöitä. Tapahtumassa kerrotaan olevan myös ammattilaisia järjestyksenvalvoja palkattuina. Yleensä vähemmän järjestysmieskokemusta olevat laitettiin työskentelemään helpompaan päiväsaikaan ja niille, joilla oli enemmän kokemusta pimeään yölliseen aikaan. Myös kokeneen ja kokemattoman järjestysmiesparin käyttäminen mainittiin hyvänä järjestelynä, jolloin kokemattomampi pystyi saamaan oppeja kokeneelta henkilöltä oppipoika-mestari -malliin. Nuoren ja vanhemman henkilön paria pidettiin myös sopivana vaihtoehtona, jolloin parissa oli nuoruuden into ja varttuneemman elämäkokemus. Pipefest-tapahtumassa olevan harrastajaporukan sanottiin olevan ensiluokkaista, joiden toimintaan pystytään luottamaan.

Järjestysmiesten viimeisessä koulutustilanteessa kerrottiin käytäneen läpi, kuinka erilaisiin tilanteisiin tulisi järjestyksenvalvojen suhtautua ja milloin heidän pitää puuttua tilanteisiin. Koulutustilanteissa kerrottiin luotaneen tositalanteita, joiden avulla järjestyksenvalvojat ovat

voineet aloittaa orientoitumisen tehtäviinsä. Heille kerrottiin myös neuvottaneen visualisoi-
maan joitain tiettyjä tilanteita valmiiksi, jolloin toimiminen oikein olisi helpompaa.

Hyväksi järjestyksenvalvojaksi haastateltavat määrittivät sellaisen, jonka ei tarvitsisi tehdä
mitään vaan hän voisi puhumalla purkaa tilanteet. Hyvän järjestyksenvalvojan ominaisuudek-
si sanottiin kuuluvan huumorintaju, luotettavuus, pitkäpinnaisuus, iloinen ja positiivinen mie-
li, hyvä asiakaspalveluhenki sekä joustava, mutta jämpä toiminta. Vastakohtana hyvälle, haas-
tateltavat määrittivät myös huonon järjestyksenvalvojan olevan joko olevan liian täynnä
egoaan, jonka sanottiin haittaavan heidän toimintaansa tai huonojen järjestyksenvalvojen
sanottiin olevan kyynisiä asiakkaille, jotka joivat alkoholia. ”Tiukkapipoisuus” ja lyhytpinnai-
suus luokiteltiin myös järjestyksenvalvojan heikkoudeksi.

Oman edun tavoittelemisenkin huomioitiin tapahtumassa. Eräs organisaatio oli ”*rahan
abneuksissaan*” luvannut järjestyksenvalvojia paikalle 30 kappaletta, mutta paikalle saapuikin
alle 20 henkilöä. Tämä tuotti suuria ongelmia järjestäjien taholta turvallisuuden maksimoin-
nissa. Samoin järjestön paikalle saapuneet henkilöt olivat ajatelleet kerätä järjestysmiestoimi-
ensa ohella muutamia alueella lojuvia pulloja. Tästä oli kuitenkin tullut ongelma, koska järjes-
tyksenvalvonta oli näillä henkilöillä jäänyt vähemmälle. Näitä tapauksia vastaajien mukaan ei
enää nykyään tapahdu paljon, mutta silloin tällöin joitain organisaatioita pitää huomauttaa
asiasta.

Tapahtumassa jaksaminen riippuu haastateltavien mielestä ihmisestä itsestään ja kuinka
motivoitunut on työhön. Joidenkin mielestä joistakin oli huomattavissa, ettei henkilö ollut
niin motivoitunut ja näiden ote työhön saattoi herpaantua ajan kuluessa. Tällaisiin herpaan-
tumisiin oli varauduttu ihmisten säännöllisillä tauottamisilla. Myös ruokailun ja nukkumisen
merkitys jaksamiseen nähtiin suurena. Joidenkin talkoolaisten ruokailuun ja taukoihin on pi-
tänyt puuttua, jotta he ovat käyneet säännöllisin väliajoin syömässä ja tauolla. Ruokahuoltoa
on haastateltavien mukaan pyritty joka vuosi parantamaan ja talkoolaisille on järjestetty nuk-
kumispaikka Vuokatin koululle. Ruoan ja levontarpeen tärkeyteen liittyen kerrottiin esimerk-
ki väsyneestä ja nälkäisestä lipunmyyjästä, joka tiuskaisee asiakkaalle. Tämä välikohtaus voi
tuottaa asiakkaalle huonon tuulen, jolloin asiakas voi järjestää toisten asiakkaiden kanssa kär-
hämän.

Tehtävien organisointi tapahtumassa on jaettu useisiin eri osa-alueisiin. Projektipäälliköllä
kerrottiin olevan kaikki tiedot kaikista ja häntä sanottiin informoitavan ensimmäisenä kaikes-

ta. Hänellä on myös oikeus antaa lausuntoja median edustajille ja hän päättää asioista viime kädessä. Turvallisuuspäällikön vastuulla kerrottiin olevan alueen turvallisuuden takaaminen ja järjestysmiesten miesvahvuuden arvioiminen tiettyinä kellonaikana tietyssä paikassa. Hän myös kiertää paikasta toiseen seuraten, että kaikki hoitavat asiansa kunnolla. Turvallisuuspäällikön alaisuudessa on aluekohtaiset järjestysmiespäälliköt, jotka vastaavat oman alueen toimimisesta turvallisuuspäällikölle.

Tapahtuman käytännön järjestelyistä vastaavan henkilön apuna on talkoovastaava, joka huolehtii eri pisteiden henkilökunnan ohjaamisesta ja toimimisesta. Jokaisella pisteellä on vielä omat vastaavansa, jotka huolehtivat pisteen toimivuudesta ja henkilökunnan työvuoroista. Eri työpisteitä tapahtumassa ovat lipunmyynti ja infopiste, viina- ja tavaratarikka, alueen siivoaminen, logistiikka ja rakentaminen sekä artisteista huolehtiminen. Pisteiden vastaavien nimeämisellä on ollut tarkoituksena osittaa projektihenkilöiden työtaakkaa muille. Haastattelujen mukaan kaikkien Pipefest -tapahtuman toimipisteiden toimintaa pyritään pitämään yllä mahdollisimman hyvin niin, että jokaiseen pisteeseen laitetaan tasaisesti kokeneita henkilöitä töihin. Tämä sen vuoksi, ettei vain yksi piste olisi täydellisesti hoidettu ja muut pisteet olisivat kaaoksessa.

Luotto projektinjohtoon ja ammatilliseen otteeseen tuli haastatteluissa hyvin esiin. Myös kaikkien vastuuta saaneiden henkilöiden sanottiin hoitavansa omat vastuualueensa huolella. Jokainen tapahtumassa oleva taho kertoi yhteistyön ja informaation toimivan kaikkien toimijoiden kesken. Sovituista asioista ja toimintalinjoista kerrottiin pidettävän kiinni alusta loppuun asti.

Projektiryhmän sisäisiä riskejä pyritään välttämään erilaisilla keinoilla. Jos jollekin projektiryhmän jäsenelle sattuisi tapahtumaan jotain ennen Pipefest-tapahtumaa, niin toiminnallisen ja tiedollisen aukon paikkaamiseksi on pyritty järjestämään jokaiselle henkilölle varamies, joka voisi hoitaa puuttuvan henkilön tehtävät. Myös tehtävien dokumentointia ja suunnitelmien kirjallista laadintaa pidettiin tärkeänä keinona. Muutamia viikkoja ennen tapahtumaa projektiryhmän jäsenten kerrottiin kulkevat Kajaanin ja Vuokatin välinen matka eri autoilla. Tällä toimenpiteellä sanottiin pienennettävän liikenneonnettomuuden vaikutusta koko ryhmään.

6.4 Tekniikka

Haastatteluissa tuli ilmi, että sähkökaapeleita on vedetty alueelle satoja metrejä sekä tapahtuma-aikana sähkön suuren kulutuksen vuoksi alueelle on myös lisätty tilapäisiä sähkökaappeja. Sähkökatkosten varalta tapahtuma-alueella on sähkömies paikalla ympäri vuorokauden. Sähkökatkon sanottiin laskevan yleisön tunnelmaa. Jos sähkökatkon sanottiin iskevän yläalueelle, turvallisuuden vuoksi sinne on järjestetty varageneraattoreita. Generaattoreiden avulla yläalueella säilyy valo sen ajan, että vika saadaan korjattua. Yleensä sähkökatkon sanottiin johtuvan ylikuormituksesta.

Alueen käymälöistä ei ole Pipefest-organisaatio saanut mitään palautetta, joten niiden riittämättömyyttä tai riittävyyttä oli haastateltavien hankala määritellä. Sitä arvioitiin, että yleensä ihmiset haluavat käydä tavallisissa vessoissa ulkona olevien tilapäisten vessojen sijaan. Haastattelujen yhteydessä kuitenkin tuli esille, että yläalueen, eritoten Vuokatinrinteiden sisäves-sat, on hajotettu useana vuonna. Vessavahdeille ei kuitenkaan nähty vielä tarvetta.

Haastatteluissa tuli ilmi, että alueen ympäri kiertää 1 800 metriä rauta-aitaa, jonka aitaelementtien koko on kolme metriä kertaa kaksi metriä (3m x 2m) ja elementit kiinnitetään toisiinsa heloilla ja pidetään pystyssä betoniharkoilla. Jokaista aitapalaa ei voi kiinnittää heloilla yhteen, koska hätäpoistumisteiden kohdalta aidat pitää saada pois esimerkiksi hätäajoneuvojen tieltä. Kun aidat on kiinnitetty paikoilleen, niitä on hankala lähteä siirtämään. Tämä tarkoittaa haastateltavien mukaan sitä, että aitoja rakennettaessa niiden paikka pitää tarkasti määritellä. Haastateltavat kertoivat Sotkamon Super Jymyn pelaajien käyvän apuna pystyttämässä aidat paikalleen.

6.5 Turvallisuus

”Turvallisuuden ydinjuttu on, että kävijöille ei satu mitään.”

Haastateltavien mukaan turvallisuuteen kiinnitetään hyvin paljon huomiota Pipefest-tapahtumassa. Järjestysmichiä paikalla on yksi 50:tä kävijää kohden. Jos täydellistä turvallisuutta lähdetäisiin hakemaan, niin järjestyksenvalvoja pitäisi olla kävijöiden lukumäärään nähden kaksinkertainen määrä. Tällainen tilanne on vastaajien mielestä mahdoton, koska en-

sinnäkin Kainuusta loppuisivat järjestysmiehet ja toiseksi se ei olisi mahdollista tapahtuman talouden kannalta.

Turvallisuuden säilyttämiseksi alusta loppuun asti järjestysmiehet, poliisi ja SPR eivät lähde paikalta ennen kuin kaikkialta on tutkittu, ettei juhlapaikalle jäisi enää yhtään asiakasta. Turvallisuus ja valvonta ovat haastateltavien mukaan ”*monisäikeistä hommaa*”, jolloin pitää olla koko ajan valmiina toimimaan jos jotain sattuisi. Ennen tapahtumaa turvatoimissa varaudutaan aina pahimpaan, jolloin vastaajien mukaan alkaa myös henkinen valmistautuminen pidentettyyn viikonloppuun ja vähiin yöuniin. Tapahtumassa on pyritty minimoimaan kaikki riskit, mitä voisi tapahtua. Vaikka kaikkeen olisikin varautunut, niin vastaajien mukaan jotain aina sattuu, kaikelle kun ei aina voida mitään.

Alueella partioivan poliisin kerrottiin läsnäolollaan tuovan tiettyä rauhallisuutta auktoriteettilaan. Poliisi on yleisviranomainen tapahtumassa ja auttamassa osaltaan, että tapahtumassa laki ja järjestys säilyisivät. Kuitenkin järjestyksen pitäminen on ensisijaisesti järjestäjien vastuulla ja poliisi puuttuu tapahtumiin vain tarvittaessa. Pipefest on kuitenkin niin suuri tapahtuma Kainuun alueella, että viranomaisten pitää siihen myös valmistautua omilla toimillaan.

Festivaalialueen turvallisuus pyritään pitämään korkealla pääportilla tapahtuvien laukkujen ja taskujen tarkastuksen avulla. Järjestysmiehet tutkivat tapahtumارانnekkeiden ohella, ettei mitään kiellettyä, kuten tusseja, alkoholia, huumeita, pillereitä, puukkoja ja ketjuja salakuljettaisi alueelle. Alueelle ei myöskään saa viedä avattuja virvoitusjuomapulloja, sateenvarjoja, vauvanruokapurkkeja, kylttejä ja muita esineitä joilla voisi vahingoittaa toisia ihmisiä. Tallennevälineitä ei ole myöskään lupa viedä alueelle artistien oikeuksien vuoksi. Tallennevälineiden karsiminen on vastaajien mielestä hankaloitunut vuosi vuodelta, koska nykytekniikka mahdollistaa matkapuhelimissa olevat tallennevälineet.

Alueiden turvallisuus on joka vuosi parantunut erilaisten turvallisuustoimien lisääntyessä. Kuitenkin aina on jotain parannettavaa. Muun muassa ylä- ja ala-alueen välissä oleva tiealue kaipaa vielä parannusta. 800 metrin matkalla voi sattua hyvin paljon ongelmia. Vaikka alueella on katuvalot, pimeys hankaloittaa kävelytien järjestyksenvalvontaa. Tienpätkällä sattuu yöaikaan tappeluja ja pahoinpitelyitä, joita voisi vähentää järjestyksenvalvojen lisäämisellä. Jalakäytävän metsänpuoleinen reuna tuo myös eräänlaista riskiä tiellä liikkuvalla, koska tieltä metsään on muutaman metrin pituinen pudotus.

Pipefest-tapahtuman liikenne-riskit on pyritty pienentämään liikenteen ohjaamisella, tilan-
 nopeuksia pienentämällä ja rajoittamalla alueella autolla ajamista. Tapahtuman liikenne
 onkin vuosien varrella parantunut haastateltujen mielestä. Tiet on pyritty pitämään auki ja
 esimerkiksi artisti- ja sairaankuljetuksia on pyritty järjestämään eri teitä pitkin kuin asiakkai-
 den liikkuminen alueella. Vaikka liikennejärjestelyjä on paranneltu vuosi toisensa jälkeen,
 haastatteluissa tuli kuitenkin esiin liikenteen pullonkaula. Sotkamoon vievän tien ja Vuoka-
 tinrinteille vievän tien risteys puuroutuu yleensä torstai- ja sunnuntai-iltapäivinä, jolloin lii-
 kenne alueelle ja alueelta on suurinta. Alueen pullonkaulaan on myös lisätty liikennevalot
 vuoden 2006 jälkeen. Nähtäväksi jää, miten uudet liikennevalot vaikuttavat tämän alueen tu-
 leviin järjestelyihin. Osa haastateltavista näki liikennevalojen auttavan asiaa pienentyvien lii-
 kenneopeuksien takia, mutta osan mielestä valojen normaali käyttö voi lisätä ruuhkia alueel-
 le.

Haastattelujen pohjalta liikenne-riskiksi voi myös luokitella humalassa olevien ihmisten autol-
 la ajamisen. Kun ihmiset ovat juhlineet torstaista sunnuntaiaamuun, niin omaa kuntoa ei tie-
 dosteta vielä. Tähän ongelmaan on järjestäjän ja poliisin taholta varauduttu järjestämällä sun-
 nuntaina ennen alueelta poistumista puhallutuksia ja maantiellä järjestettävillä ratsioilla. Haas-
 tateltavien mielestä aina voi tapahtua auton alle jäämisiä tai lievempänä auton töytäisyjä, kun
 liikkeellä on autoja ja humalaisia. ”Mitä vähemmän olisi liikennettä niin sen parempi.”

Turvallisuuteen vaikuttaa myös tapahtuman eri kellonajat. Pimeään yöaikaan ja tapahtu-
 man loppumisen aikoihin tapahtuu enemmän kuin esimerkiksi keskipäivän aikaan lauantaina,
 jolloin ihmiset yleensä ovat väsyneitä pitkästä viikonlopusta ja mahdollisesti keräävät voimia
 vielä viimeiseen iltaan. Myös torstai-ilta eroaa muista illoista, koska silloin yleisö on tullut
 pitkän matkan takaa ja aloittaa juhlimisen. Eri kellonaikoihin turvallisuudessa varaudutaan
 erilaisilla järjestysmieskokoontamisilla ja muilla sidosryhmien henkilömäärillä. Kokenein ja
 määrällisesti suurin henkilöstö kerrottiin olevan toiminnassa aina pimeiden ja ”kiivaimpien
 tuntien” aikaan. Näissäkin tapauksissa tilanteiden sanottiin elävät koko ajan ja niiden mukaan
 tehdään päätöksiä mikä on tarve missäkin. Suurimpien ”kahakkojen” kerrottiin tapahtuvan
 yleensä aamuyön tunteina, kun ihmiset alkavat olla väsyneitä.

Tapahtuma-alue on jaettu järjestyksenvalvonnallisesti eri lohkoihin. Lohkojakoja kerrottiin
 olevan seuraava: lavan edusta ja sen lähiympäristö, festivaalialueen keskiosa omanaan ja ai-
 dan ympäryksen vartiointi, porttialue, majoitusalue sekä paikoitusalue. Alueiden kerrottiin
 olevan hieman limittäin. Järjestyksenvalvoja pyritään pitämään samoilla alueilla koko ajan

tapahtuman aikana. Järjestysmiehen alue kerrottiin määräytyvän hyvin pitkälle sen perusteella kuinka paljon hänellä on kokemusta järjestyksen valvonnasta. Pipefest -tapahtuman sanottiin eroavan tavallisen ravintolan ovimiehen sekä urheilutapahtumien järjestyksenvalvojen toimista hyvinkin paljon.

Artistien turvallisuuteen pitää myös panostaa. Jos tapahtumaan tulisi maailmanluokan tähti, se merkitsisi turvallisuuden uudelleen arviointia ja suuria lisäkustannuksia. Haastateltavien mukaan nykyiset turvatoimet ovat vielä toistaiseksi riittäneet turvaamaan artistit. Suurena pelkona on aina ollut, että asiakkaat heittävät jotain lavalle tai artistit heittävät jotain asiakkaiden päälle. Artistien turvallisuutta on pyritty lisäämään pressuttamalla takatilan ja katsomon välinen aita, jolloin asiakkaat eivät pääse välittömään kosketukseen artistien kanssa eivätkä artistit asiakkaiden kanssa. Sitä ei kuitenkaan voida estää jos artistit haluavat mennä katsomon puolelle. Silloin heitä koskevat samat säännöt kuin lippunsa ostaneita katsojia.

Haastatteluissa tuli ilmi, että esiintyjien vaihtuessa lavalla järjestäjien on pitänyt huomioida ne artistit, jotka eivät tule keskenään toimeen, sillä tällöin saattaisi syntyä tappelu tai vastaava. Yleensä näiden ”kärhämien” takana on artistien mukana saapuvat henkilöt, ei niinkään itse artistit. Näiden tilanteiden varalle myös takatiloihin pitää laittaa järjestyksenvalvoja. Yleensä nämä järjestyksenvalvojat partioivat myös alueen aidan läheisyydessä.

Tapahtuman järjestäjän kerrotaan vakuuttaneen talkoolaiset ja järjestyksenvalvojat tapaturmien varalta. Samoin alue on vakuutettu ja järjestäjällä kerrotaan olevan vastuuvakuutus, jos jotain sattuu sattumaan. Kävijöitä ei tapahtuman järjestäjän toimesta ole mitenkään vakuutettu, koska heidän vakuuttaminen olisi todella hankalaa ja tulisi taloudellisesti kalliiksi.

6.6 Tulosten yhteenveto

Käytännönjärjestämiseen liittyviä riskejä Pipefest-tapahtumassa voidaan sanoa olevan laadastaan. Suurimmat riskit kohdistuvat asiakkaisiin ja ovat yleensä asiakkaiden aiheuttamia itselleen ja toisille. Suurimmat, asiakkaisiin kohdistuvat riskit aiheutuvat humalanhakuksella alkoholinkäytöllä, jonka sanotaan olevan suomalaisessa juomakulttuurissa valitettavan yleistä. Alkoholin vaikutuksenalainen asiakas voi loukata itsensä, hävittää tavaransa tai tulla ryöstetyksi, mahdollisesti myös raiskatuksi, josta viimeisin on onneksi hyvin epätodennäköinen mutta huomioon otettava riski. Asiakas voi myös omalla toiminnallaan aiheuttaa paljon tu-

hoa alueella niin halutessaan. Riskejä pyritäänkin ehkäisemään järjestyksenvalvonnalla sekä paikkaamaan SPR:n ja Saappaan toimilla.

Ongelmia tuottaviksi ihmisryhmiksi luokiteltiin humalaiset tytöt, kulttuuria ymmärtämättömät, alueella olevat liputtomat ihmiset sekä henkilöt, joiden alkoholinkäytön seurauksena syntyy järjestysongelmia.

Suuren ihmismäärän hallitseminen edellyttää hyvää käytännönjärjestelmien suunnittelua ja toteutusta. Jokaisen työntekijän panos tapahtuman onnistumiseen on tarpeellinen ja tapahtumanjärjestäjän onkin pystyttävä luottamaan työntekijöihinsä. Hyvän lopputuloksen saavuttamiseksi jokaisen palvelupisteen, infosta viinanarikkaan ja järjestyksenvalvontaan, tulee pelata aukottomasti. Jos jonkin pisteen toiminta on kaaoksessa, niin asiakkaiden tunnelma voi laskea ja sen seurauksena tapahtuman turvallisuus heikentyä. Muun muassa turvallisuuden suunnittelussa viranomaisten kanssa tehty yhteistyö on hyvin tärkeä asia, jolloin tapahtuman riskit olisivat mahdollisimman pienet ja järjestystenvalvojien määrä olisi oikea aina tiettyyn aikaan tietyssä paikassa.

Alueen turvallisuutta pyritään lisäämään erilaisilla toiminnoilla, joista laukkujen ja taskujen tarkistaminen pääportilla luvattomien esineiden ja asioiden löytömiseksi, liikenteen vähentäminen ja liikennenopeuksien alentaminen, valaistuksen lisääminen pimeään aikaan sekä mahdollisten rakennustyömaiden eristäminen ovat tärkeitä toimia. Myös alueen pelastusteiden suunnitteleminen on tärkeää. Tapahtuma-alueen viimeisessä tarkistuksessa viranomaisten kanssa onkin tarkoitus määritellä alueen mahdolliset ongelmakohdat ja tuoda esiin kuinka järjestäjä on näihin ongelmiin varautunut sekä käydä läpi turvallisuussuunnitelman pelastustiet ja niiden toiminta.

”On tärkeä, että järjestäjä tietää mitä on järjestämässä.”

7 POHDINTA

Tutkimuksen tarkoitus oli saada selville aineistoa, josta olisi hyötyä seuraavien tapahtumien järjestämisessä ja uusien projektihenkilöiden perehdyttämisessä tapahtumien mahdollisiin riskeihin. Tutkimuksen tarkoitus oli myös hiljaisen tiedon siirtäminen kirjalliseen muotoon. Toimeksiantajan mukaan työn lopputulos oli ennakkoon arveltua onnistuneempi. Tutkimuksen tekemistä ei helpottanut se, että opinnäytetyö oli tapahtuman historiassa ensimmäinen, julkinen kirjallinen tuotos. Näin ollen voidaan sanoa, että kaikki tutkimuksessa käytetty aineisto oli haastateltavien hiljaista tietoa. Opinnäytetyön tekemistä helpotti kuitenkin suuresti opinnäytetyön tekijän oma tietämys tapahtumasta sekä kiinnostus tapahtumaa kohtaan. Pipefest-tapahtuman ensimmäiseksi kirjalliseksi selvitykseksi tutkimus onnistui kuitenkin opinnäytetyön tekijän mielestä kohtuullisen hyvin.

Tutkimus toteutettiin haastattelemalla projektihenkilöitä ja sidosryhmien toimijoita. Haastattelujen onnistumista, ennen tulosten analysoimista, opinnäytetyön tekijä epäili. Tutkimus tehtiin hyvin arasta aiheesta, joka käsitteli paljon turvallisuutta koskevia asioita ja riskien minimoimista turvallisuuden edellyttävillä toimenpiteillä. Haastateltavat pystyivät kiertämään joitain kysymyksiä, jolloin vastauksien sisältö oli pintapuolista. Haastattelutapahtumaa kuitenkin helpotti, että haastateltavat ja haastattelija olivat ennestään tuttuja keskenään muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta.

Tutkimuksen luotettavuutta arvioidessa on huomioitava se, että tutkimuskohdetta on pyritty kuvaamaan mahdollisimman tarkasti niin kuin se esitettiin haastatteluissa ja kuinka opinnäytetyön tekijä on riskit itse arvioinut oman Pipefest-tapahtuman kokemuksensa perusteella. Suuremmalla otannalla ei olisi tuskin ollut merkitystä työn lopputulokseen, koska jokaisessa haastattelussa tuli esiin pääasiallisesti samoja asioita.

Tutkimukseen ryhdyttäessä ennakko-odotus oli, että tapahtuman riskeihin vaikuttaa ihmisten alkoholinkäyttö. Ennakko-odotus osoittautui todeksi haastatteluista saatujen tietojen perusteella. Sään ja pimeyden tiedettiin vaikuttavan tapahtuman järjestelyihin, mutta niiden suuri merkitys tuli uutena asiana. Myös erilaisten asiakasriskien ajankohdan suhteen tuli uutta tietoa haastateltavilta. Se, miten laajasti riskeihin oli kuitenkin varauduttu, yllätti opinnäytetyön tekijän suuresti. Aika oli ilmeisesti tehnyt tehtävänsä projektiryhmän ja toimijoiden oppimisprosessissa, joka näkyi tapahtuman turvallisuuden ja palveluiden parantumisena.

Yleisötapauhtuma projektina on sen luontoinen, että riskeihin tulee paneutua jo laissa määrättyjen lupien saamiseksi. Suomen laki määrää hyvin paljon erilaisia toimia riskien torjuntaan, joista järjestyksenvalvonnan määrä ja laatu ovat yksi tärkeä kohta. Pipefest-tapauhtumassa voisi sanoa käytettäneen monipuolista, harkittua strategiaa, joka ilmenee riskien ennaltaehkäisyinä perinpohjaisella suunnittelulla ja varautumisella. Vaikka Pipefest-tapauhtumassa on myös käytössä vakuutukset, niin ne eivät ole pääasiallisena keinona suojautua riskeihin.

Suurin osa vastaajista odotti tapauhtumaa kesän päätteeksi, vaikka sen henkinen ja fyysinen rasitus sanottiin olevan raskas. Tunnelman kerrottiin olevan tapauhtuman aikana käsin kosketeltavan mahtava. Opinnäytetyön tekijän oman mielipiteen mukaan kaikki tapauhtuman monivuotiset talkoolaiset tulevat tapauhtumaan vuosi vuoden jälkeen juuri hyvän tunnelman takia. Huomionarvoinen asia oli me-hengen olemassaolo ja suuri luottamus johdon kykyihin. Vaikka haastateltavat alkoivat puhua yleisesti tapauhtumasta, niin jossain välissä tapauhtuma muuttui huomaamatta ”meidän tapauhtumaksi” sekä riskien arviointi ja riskien minimointi ”meidän haasteeksi”.

Työtä tullaan käyttämään toimeksiantajan mukaan uusien Pipefest-tapauhtuman projektihenkilöiden perehdyttämisessä tapauhtuman laajaan riskikenttään ja tarpeellisuuteen riskien pienentämisestä. Toivottavaa olisi, että työn eri osien, ei vain tutkimuksen tulosten, vaan myös kulttuuritaustan hyödynnettävyyttä käytettäisiin esimerkiksi talkoolaiden ja järjestyksenvalvojien perehdyttämisessä. Myös riskien listauksesta toivotaan olevan hyötyä toimintasuunnitelmien laadinnassa.

Opinnäytetyön aihe oli valmiina keväällä 2006, mutta kirjoittaminen aloitettiin vasta saman vuoden lokakuussa. Pääasiallisesti teorian ja empirian kirjoitus sekä haastattelut tehtiin maaliskuu- ja huhtikuussa. Jos opinnäytetyön tekijä olisi ollut järkevä, niin hän olisi kirjoittanut teoriaosuuden suunnitelman mukaan tammikuussa. Helmikuussa hän olisi tehnyt haastattelut, jolloin hänellä olisi ollut aikaa analysoinnille maaliskuu- ja huhtikuun. Aikataulutusoingelman vuoksi työn tekeminen jäi viimeiseen hetkeen, kuitenkin valmistuen sovittuun ajankohtaan.

Työssä onnistumiseksi voisi luokitella koko kirjallisen tuotoksen, koska opinnäytetyön tekijä ei ole koskaan aikaisemmin kirjoittanut näin laajaa työtä elämänsä aikana. Ennen työhön ryhtymistään hän epäilikin kirjoittamisen onnistumista. Tutkimusprosessista oli alusta asti selkeä kuva, mutta teorian ja haastattelujen saaminen mielekkääseen kokonaisuuteen oli haastavaa. Tutkimusprosessissa opinnäytetyön tekijä oppi teemahaastattelun tekniikan sekä laajemman

tutkimuksen tekemisen. Tiedot Pipefest-tapahtumasta ja sen kulttuuritaustasta laajensivat hänen tietämystään sekä mielenkiintoa tapahtumaa kohtaan. Tieto siitä, että opinnäytetyön riskilistausta käytetään tulevaisuudessa, oli kirjoittajalle hyvin palkitsevaa ja tieto auttoi omalla tavallaan tekemään työtä hiukan paremmin.

LÄHDELUETTELO

- Allinniemi, J. 1994. Uhat ja mahdollisuudet, tapa tutkia onnettomuuksia ja niiden vaikutuksia. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 1995. Teemahaastattelu. Helsinki: Yliopistopaino
- Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. 2002. Tutki ja kirjoita. Vantaa: Tummavuoren kirjapaino Oy
- Grönfors, M. 1985. Kvalitatiiviset kenttätöyömenetelmät. Juva: WSOY:n graafiset laitokset.
- Kauhanen, J., Juurakko, A., Kauhanen, V. 2002. Yleisötapahuman suunnittelu ja toteutus. Vantaa: Dark Oy.
- Kinkki, S. & Isokangas, J. 2003. Yrityksen perustoiminnot. Vantaa: Dark Oy.
- Kuusela, H. & Ollikainen, R. 1998. Riskit ja riskienhallinta. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.
- Likitalo, H. & Rissanen R. 1998. Tutkimusmenetelmät Menetelmätietoutta tradenomiopiskelijoille Opetusmoniste. Helsinki: Hakapaino Oy
- Leinonen, N., Partanen, T. & Palviainen, P. 2002. Tiimiakatemia. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy
- Mikkonen, J. 2004. Riimi riimistä: suomalaisen hiphopmusiikin nousu ja uho. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy
- Nuutinen, A. 2004. Edelläkävijät – Hiljainen, implisiittinen ja eksplisiittinen tieto muodin ennustamisessa. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy
- Pelin, R. 2004. Projektihallinnan käsikirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Rissanen, T. 2002. Projektilla tulokseen – projektin suunnittelu, toteutus, motivointi ja seuranta. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Suominen, A. 2003. Riskienhallinta. Vantaa: Dark Oy, WSOY

Työministeriö 1996. Riskien arviointi työssä: EU-opas. Tampere.

Virkki, P. & Somermeri, A. 1992. Projektityö kehittämisen moottori. Helsinki: Oy Edita Ab.

Ala-Risku, M., Mattila, M., Uusitalo, T., Kivistö-Rahnasto, J. 1996. Riskin arviointi työolojen parantamisessa. Tampereen teknillinen korkeakoulu, Turvallisuustekniikan laitos.

Helsingin yliopisto. Riskienhallinta – clt310pro: Projektihallinta – kevät 2006, <http://www.ling.helsinki.fi/kit/2006k/clt310pro/projektihallinta/riskinhallinta.shtml>. (Luettu 20.4.2007)

Kajaanin Ammattikorkeakoulu, <http://www.kajak.fi/Opari/ontTukiKeruuHaastattelu.aspx> (Luettu 4.1.2007)

Kivelä, J. Hiphop. <http://www.info.tampere.fi/y/sampola/kotisivut/joel/index.htm>. (Luettu 4.1.2007)

Pipefest, Hiphop on pelastus. www.pipefest.net -> Info (Luettu 1.4.2007)

Punainen Risti <http://www.redcross.fi/ensiapu/ensiapuryhmat/>,
http://www.redcross.fi/aktiivit/Ensiapuryhmat/fi_FI/index/ (Luettu 1.4.2007)

Suomen evankelisluterilainen kirkko, Erityisnuorisotyö
<http://www.evl.fi/kkh/to/knk/eritnt.html> (Luettu 4.1.2007)

Ruotsalainen, M. Amoc räppää inarinsaameksi hirviöistä. Kainuun Sanomat 24.2.2007

Hidén, R. Riskienhallinnan pitää kattaa myös ihmiset. Taloussanomat 11.10.2000

Seppänen, A. 2007 Sähköpostihaastattelu

LIITEIDEN LUETTELO

Liite 1: Teemahaastattelun teemat ja niiden alakysymykset

Liite 2: Vuokatti kartalla

Liite 3: Riskenkartoituslista Pipefest-tapahtumalle (Salainen)

TEEMAHAASTATTELUN TEEMAT JA NIIDEN ALAKYSEMYKSET

1. Ympäristöriskit

- viranomaisten hyväksyntä ja luvat
- tiedotusvälineet (negatiivinen informaatio)
- sääolosuhteet, mm. sade/ukkonen, kuivuus
- jätehuolto
- Tulipalo
- valoisuusaste, ts. pimeys
- muut ympäristötekijät
- Millaisia muita riskejä alue mielestäsi pitää sisällä?

2. Asiakasriskit

- määrä
- laatu (aik./lapset, humalaiset jne..)
- tulo- ja lähtöajat
- kuljetus/kulkuvälineet
- Liputtomat kuuntelijat

3. Henkilöstö ja organisointi

- tarvittavan henkilöstön määrä ja laatu
- resurssimäärän saanti
- töiden ja vastuunjako (=organisointi)
- projektiryhmän yhteistyö, konfliktit toimijoiden välillä?
- Millä varmistetaan jaksaminen?
- työtapaturmat, kuolema, eroaminen
- alihankkijat – Millä varmistetaan alihankkijoiden ammattitaito, turvallisuus?

4. Tekniikka

- tekniset määritykset (know-how= osaaminen)
- sähkö(katko)
- käymälät
- puhelinyhteydet
- aidat

5. Turvallisuus

- liikenne ja pysäköinti
- majoittuminen
- yleisön turvallisuus
- järjestyksen valvonta
- VIP-vieraiden turvallisuus
- artistien turvallisuus
- vartiointi
- vakuutukset
- Talkoolaisten turvallisuus rakentamisen, tapahtuman ja purkamisen yhteydessä?

6. Omaisuusvahingot

- asiakkaiden omaisuus
- vuokrattuomaisuus
- tulipalo
- murto, ryöstö, ilkivalta, varkaus, kavallus, (sabotaasi) – graffitit,
- vahingonkorvausvastuu

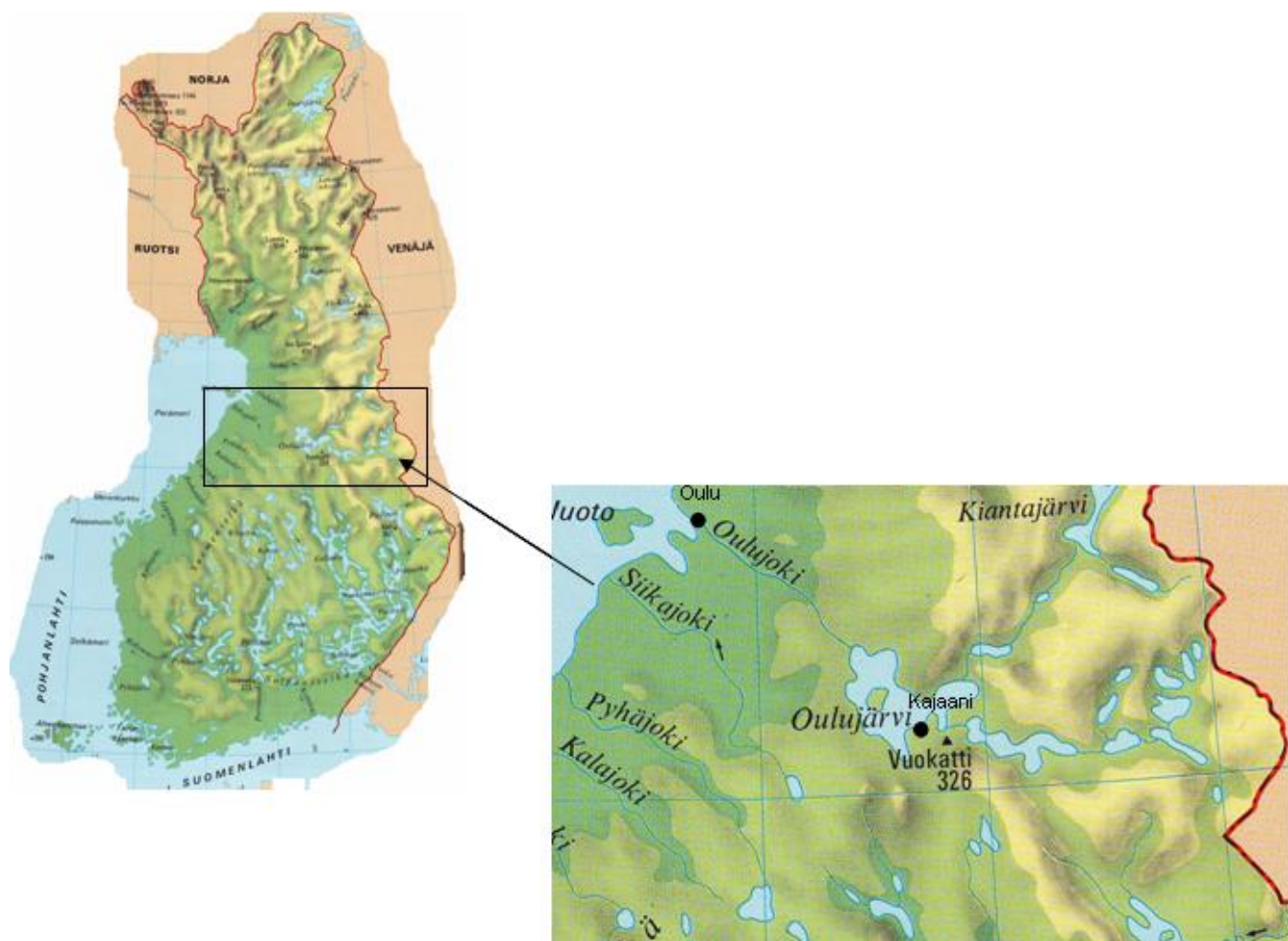
Ensiapu, Saapas, poliisi, millainen on tyypillinen asiakas?

Millaisia toimia kuuluu tapahtumassa? Mitä teette ja mitä ette tee/saa tehdä?

Mitä muuta tulee mieleen Pipestin riskeistä? Mitä mahdollista siellä voi tapahtua?!

Millaisia ongelmia on ilmennyt edellisissä tapahtumissa ja mistä ne ovat yleensä johtuneet?

VUOKATTI KARTALLA

Liite 3: Riskenkartoituslista Pipefest-tapahtumalle (Salainen)